

VredesM magazine

Jaargang 2 nummer 3
3^e kwartaal 2009
Prijs euro 2,50

Euroleger dient de wapenindustrie
Campagne tegen de clusterbom
Voorwaarden voor vrede
Interview met Sonja van der Gaast

Onderzoeksdossier:
Afrika

De demonstratie ter gelegenheid van het 60-jarige bestaan van de NAVO in Straatsburg en het Duitse Kehl laat gemengde gevoelens achter. Zeker, aan beide kanten van de Rijn waren grote aantallen vreedzame betogers op de been. Maar de massieve colonnes Duitse politieagenten die zich op de brug tussen Duitsland en Frankrijk hadden geposteed, verhinderden in strijd met de gemaakte afspraken dat de twee massale demonstraties zich geestdriftig konden verenigen, zoals de staatshoofden dat eerder die dag hadden gedaan. Daarnaast trad de Franse oproerpolitie bijzonder agressief op met wolken traangas, *stun grenades* en rubberknikkers, was de 'vrijheid' van demonstratie ingeperkt tot een desolaat industrieterrein en waren her en der groepen deels in het zwart geklede en gemaskerde demonstranten in de weer met minder geweldloze activiteiten. Aan de Duitse kant verliep de demonstratie gelukkig wel vreedzaam.

In zijn toespraak tijdens de Paasmars (voor de volledige tekst zie 't Kan Anders Vredeskoerier van mei 2009) concludeerde Rob Boogert, die in Straatsburg aanwezig was, dat "de autoriteiten erin geslaagd waren om (met behulp van de burgerlijke pers) deze gigantische opkomst van vredesdemonstranten en andersglobalisten (600 organisaties uit 33 landen) te criminaliseren."

Op dit verslag reageerde Clemens Raming van het Anti-Militaristies Buro (AMB) Nijmegen, die bij lezing was overvallen door "een grote treurigheid". "De vraag kwam bij mij op of het niet beter zou zijn om geen evenementen meer te organiseren die geweld aantrekken. Maar dat idee vond niet meteen een gewillig onthaal. Zo'n besluit zou toch een triomf van de repressie zijn." Clemens twijfelde aan de invloed van het "kritisch tegengeluid", waarvoor in de ogen van Rob de machthebbers zo bang waren dat ze overgingen tot onderdrukking van het verzet. "Een kritisch geluid laten horen is niet roepen dat het anders moet. Met kritiek geef je aan wat er volgens jou in een houding of standpunt fout zit en waarom dat zo is. Bij een demonstratie komt dat niet uit de verf. Dat is het zwakke punt van demonstraties, en het hele geijkte actierepertoire."

Clemens besloot zijn betoog met enkele concrete voorstellen voor de vredesgezinden om, zoals hij het uitdrukte, "de communicatieve kwaliteit van hun verzet tegen politieke gewelddadigheid en van hun pleiten voor geweldloos conflictgedrag" te verbeteren.

Op dit pleidooi heeft Rob inmiddels op zijn beurt gereageerd. Hij is het wel eens met de conclusie dat het de vredesweging ontbreekt aan "communicatieve kwaliteit om hun verzet onder de aandacht te brengen" van een groter publiek dan de eigen achterban. Maar elke suggestie om geen bijeenkomsten te organiseren die geweld aantrekken werpt hij verre van zich. De kritiek op het *Black Block* moet niet doorslaan, maar hij zegt wel tegen ze: "Wees een vent en kies je eigen moment". Clemens' voorstel om op persoonlijk niveau (buurt, stad, regio) de kritiek op de NAVO te verspreiden vindt hij dan wel weer positief.

Dit debat vinden wij belangrijk. In het volgende nummer van ons zusterblad 't Kan Anders Vredeskoerier zal er verder op worden ingegaan. Op de fotopagina's van dit nummer van Vredesmagazine brengen we alvast beelden van Boyd Noorda uit Kehl.

VredesMagazine 3^e kwartaal 2009
Uitgave van de vereniging VredesMedia waarin samenwerken:
Haags Vredesplatform (HVP), Humanistisch Vredesberaad (HVB), Vereniging Pais, Samenwerkingsverband Stop de Wapenwedloop, Antimilitaristies Onderzoekskolлекief VD AMOK, Women's International League for Peace and Freedom (WILPF) afdeling Nederland.
In Vredesmagazine zijn de tijdschriften Kernwapens Weg!, VD AMOK en de dikke nummers van Vredeskoerier 't Kan Anders opgegaan. De dunne nummers van Vredeskoerier 't Kan Anders blijven 4x per jaar verschijnen.

Redactie
Jan Bervoets, Hans Feddema, Benno Houweling, Kees Kalkman, Klaas Meijer, Anke Polak, Jan Schaafe, Guido Schokker, Barbara Smedema, Egbert Wever

Redactieadres
Obrechtstraat 43 3572 EC Utrecht tel. 030 8901341
e-post info@vredesmagazine.nl
Artikelen naar redactie@vredesmagazine.nl
Kopijsluiting volgend nummer: 20 augustus
Verschijningsdatum volgend nummer: 16 september

Aan dit nummer werkten naast de auteurs mee
David-Jan Donner, Chris Geerse, Frank Slijper, Wendela de Vries

De auteur is verantwoordelijk voor de inhoud van een geplaatst stuk. De tekst van artikelen mag worden overgenomen op voorwaarde van bronvermelding. Copyrights van foto's en tekeningen berusten bij de desbetreffende fotograaf /illustrator.

Foto voorpagina: 31 maart Den Haag. Demonstratie tijdens de Afghanistan top "Vrijheid voor Afghanistan, haal de troepen terug!" Foto Boyd Noorda.

Fotoredactie
Hans Bouton, Anne Vaillant

Medewerkende fotografen en illustratoren
Jan Bervoets, Joop Blom, Roel Burgler, Nico Jankowski, Micah, Len Munnik, Boyd Noorda, Peleia, Sgt Dawn Price, Sgt G.D. Robinson, Anne Vaillant en Ad Volker

Vormgeving
René Oudshoorn

Drukker
Drukkerij Mezclado, Tilburg

Abonnementen
Interesse of aanmelding voor een abonnement op Vredesmagazine kan kenbaar gemaakt worden bij de redactie van Vredesmagazine of bij een deelnemende organisatie.
Een jaarabonnement op VredesMagazine (4 nummers) kost 10 euro. U kunt een abonnement nemen via info@vredesmedia.nl of 015 7850137

Giften
Bedragen die abonnees overmaken boven het verschuldigde abonnementsgeld worden beschouwd als gift voor het werk van de in VredesMagazine samenwerkende organisaties.

Contact VredesMedia
Vlamingstraat 82, 2611 LA Delft, 015 7850137
info@vredesmedia.nl, www.vredesmedia.nl

ISSN 1876-0724

4	EUROLEGER DIENST VOORAL DE WAPENINDUSTRIE
	<i>Verslag van de lezing van Wilbert van der Zeyde (TNI) voor het Haags Vredesplatform</i> - Jan Bervoet -
6	SAMENWERKING MET ANDERSDENKENDEN KAN OORLOG VOORKOMEN
	<i>Interview met Sonja van der Gaast, die in 1979 Vrouwen tegen Kernwapens oprichtte en actief was in verschillende vredesgroepen en de politiek</i> - Barbara Smedema -
9	GELD VOOR VREDESACTIES
	<i>Het vredesfonds gaat online</i>
10	DE KRACHT VAN MILDHEID, MOED EN MEDEDOGEN
	<i>Polarisatie en oorlog zijn vaak het gevolg van ingroup denken</i> - Hans Feddema -
13	DE CAMPAGNE TEGEN CLUSTERBOMMEN – EEN SUCCES MET EEN SCHADUWZIJDE
	<i>De verdere ontwikkeling zal uitwijzen of het mogelijk is een verdrag te maken dat houdbaar is en blijft</i> - Henk van der Keur -
16	VOORWAARDEN VOOR VREDE
	<i>Het laatste deel van het drieluik over angst, geweld en vrede</i> - John Zant -
18	FOTOPAGINA'S BOYD NOORDA
	<i>60 jaar NAVO – de Europabrug als symbool en als hindernis voor verbroedering</i>
21	DOSSIER: AFRIKA
	- Hans Alles, Kees Kalkman, Nelly Koetsier, Karel Koster, Mahmood Mamdani -

EN VERDER:

9	COLUMN HANS FEDDEMA
12	COLUMN HARRY ZEVENBERGEN
15	SPRINGSTOF, FRANK SLIJPER
20	OVERZICHT VAN BIJ VREDESMAGAZINE AANGESLOTEN ORGANISATIES
33	KORTE BERICHTEN, JAN BEROETS EN CHRIS GEERSE
35	ACTUELE FOTO
35	SIGNALERING, HANS WESTER
36	GEDICHT VAN HENRIETTE ROLAND-HOLST

EUROLEGER DIEN'T VOORAL DE WAPENINDUSTRIE

Op 8 mei 2009 organiseerde het Haags Vredesplatform een lezing over het Europese leger in het kader van de Europese verkiezingen en het NAVO-jaar. Hiervoor was Wilbert van der Zeyde uitgenodigd, voormalig medewerker van het Transnationaal Instituut (TNI) en nu betrokken bij een onderzoeksproject van hetzelfde instituut naar de effecten van internationale militaire bases op de plaatselijke bevolkingen. Van der Zeyde schreef tijdens de discussies over de invoering van een referendum vóór de ratificatie van het Verdrag van Lissabon in 2007 artikelen over de militarisering van Europa in 'Een ander Europa'. Hieronder volgt een korte weergave van zijn lezing.

Er is wat onduidelijkheid over het bestaan van een EU-leger. In 2000 liet EU-commissaris Romano Prodi zich over het mogelijk bestaan van een Europees leger – zoals dat in 1992 was voorgesteld door de toen weer actief geworden West-Europese Unie – ontvallen: "Je mag het Mary-Ann noemen, maar het is een leger." Frank Slijper van Campagne tegen Wapenhandel stelt dat er geen EU leger is, Van der Zeyde vindt van wel. Hij inventariseert de commandostructuren en de daarbij betrokken eenheden, de politieke context en de verwevenheid met de industriële structuur. Hij tekent daarbij aan dat er in de organisatievorm en in de uitvoering veel wordt versluierd en dat de transparantie van taken en bevoegdheden ver te zoeken is.

DE WERKING VAN DE EUROPESE LEGERMACHT

Er is in de EU niet een vaste militaire commandostructuur die de leiding heeft over een leger. Wel is er een militaire beleidsgroep waarin de lidstaten participeren, de Politieke en Veiligheidscommissie (COPS). Deze commissie adviseert de European Security and Defence Policy (ESDP), die aan de COPS de leiding heeft

toegekend voor de uitvoering van het militaire beleid. Daardoor is het COPS tegelijk een beleidsinitieërend en een uitvoerend orgaan. De beslissingen om een actie in het kader van de ESDP te starten worden genomen door de Europese Raad, en voorbereid door secretaris-generaal Solana, die ook Hoge Vertegenwoordiger voor het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid is.

Solana wordt geadviseerd door de Militaire Commissie van de EU, de EUMC. Solana vergadert hierin met de legerleiders van alle lidstaten. Noorwegen en Turkije zitten daar ook in, al hebben ze er geen stem. Deze structuur loopt parallel met de delegatievergaderingen van de NAVO, dus sommige leden vaardigen één delegatie af naar de EUMC en de NAVO samen. Daarnaast is er een militaire staf, de EUMS, die supervisie uitoefent over de militaire missies vanuit de EU. Solana voert hierover de leiding.

Een verzoek aan de EU om missies te sturen (vredesmissies, 'politietaken') komt binnen bij Solana, die het doorstuurt naar de COPS. Binnen de EUMC wordt besloten of de lidstaten met die missie akkoord gaan. In dat geval worden *battle-groups*

(gevechtsgroepen) uitgezonden, snelle eenheden van op gespecialiseerd terrein getrainde EU-militairen. Er zijn vijftien battle-groups van elk 1500 man voor een missie van maximaal 120 dagen per eenheid. Samen vormen deze eenheden van 22500 man dus een leger. Battle-groups worden gevormd door samenwerking van meerdere lidstaten; Nederland is samen met respectievelijk Engeland en Duitsland betrokken bij twee battle-groups. De eenheden zijn ontstaan als gevolg van de antiterrorismetactiek van de VS na de aanslagen van 11 september, die de Westerse landen motiveerde tot interventie in de wereld buiten de Verenigde Naties om. Het doel van de battle-groups is dus niet de interne verdediging van Europa, maar de verwezenlijking van een mogelijkheid om buiten het eigen territorium zelfstandig te kunnen opereren.

Naast deze groepen kan voor belangrijkere missies ook de European Rapid Response Force (ERRF) worden ingezet, die zijn eenheden vordert uit de lidstaten. Hierdoor kunnen er 60.000 man aan troepen worden geleverd, nadat het Europese Parlement en de Europese Raad (of Top) akkoord zijn gegaan. Dit vergt dus onderhandelingen tussen de lidstaten. Voorbeelden van dit soort interventies zijn Macedonië en Congo.

Tot nu toe is de EU overgegaan tot 29 min of meer militaire missies, waarvan er nog 16 operationeel zijn. Het gaat hierbij om politieopleiding en militaire missies als grensbewaking, wapentraining etc. Heel merkwaardig: in Guinee-Bissau gaat het om 'legerhervorming' door de toepassing van uit Europa geïmporteerde wapentechnologie (samen met wapenleveranciers als Philips en Stork!).

Naast de Europese missies zijn er tweehonderd militaire bases van Europese lidstaten in landen buiten Europa, vooral in de Cariben, de Stille Oceaan en de voormalige koloniën. Opmerkelijk is dat zowel Frankrijk, Engeland als Duitsland een basis in Djibouti hebben, met onderling een verdrag van wederzijds gebruik

POLITIEKE VERHOUDINGEN

Het beleid wordt bepaald door Solana. Er is binnen de EU grote steun voor militarisering vanuit Frankrijk en Duitsland. Frankrijk streeft naar militaire hegemonie in Europa en gokt op verzwakking van de NAVO. De recente hertoetreding van Sarkozy tot de militaire tak van de NAVO doet aan dit streven niets af en VS-commentatoren vrezen dat hun belangen door deze manoeuvre worden bedreigd. In Duitsland heeft de wapenindustrie een belangrijke vertegenwoordiger in de persoon van het conservatieve EU-parlements lid Karl von Wogau, die onder meer opkomt voor de belangen van Kenyo, een fabriek van langeafstandsraketten. Hij dient met wisselend succes in het EU-parlement voorstellen in om het EU-leger te versterken. Ook de huidige bondskanselier Angela Merkel is een groot voorstander van een prominente militaire rol van Duitsland binnen Europees verband. Het verzet tegen een Europees leger komt vanuit Groot-Brittannië en Ierland, waar de publieke opinie tegen is.

De algemene EU-strategie is vergelijkbaar met die van de NAVO. Dat blijkt uit een door Solana opgesteld Security Strategy Paper, gericht tegen de Iraanse atoomdreiging, het terrorisme, de migratiedruk, de drugsbestrijding en voor de verdediging van Europese economische belangen. Fort Europa wil zijn problemen buiten de deur houden en grijpt zelf aan gene zijde van

de muur in. Dit strookt met de traditionele imperialistische belangen zoals grondstofwinning in ontwikkelingslanden. De Europese bases elders in de wereld dienen om Chinese invloed tegen te gaan.

INDUSTRIËLE VERWEVENHEID

Solana is hoofd van het Europese Defensie Agentschap (EDA), dat in 2006 is ingesteld en nu vastgelegd dreigt te worden in het Verdrag van Lissabon. Von Wogau werkt in dit agentschap samen met vijftien directeurs van ondernemingen, waaronder voor Nederland TNO, Philips, Stork en THALES, die ook betrokken zijn bij de wapenlobby. De directie wordt gecoöpteerd en stelt zijn eigen denktanks samen. Het agentschap, gestart met 80 miljoen euro, streeft naar een claim van 1 miljard op de Europese begroting voor 2009 voor onderzoeks- en ontwikkelingsprojecten, waarvan de resultaten bestaan uit producten voor TNO en de wapenindustrie. De EU betaalt dus voor allerlei veiligheids- en afliuisterapparaten, zoals verkenningsmateriaal voor FRONTEX, een Europees agentschap dat zonder enige controle bezig is met de afweer van immigranten. De wapenindustrie krijgt dus geld van de EU voor onderzoek en ontwikkeling, maar hoeft dat niet terug te betalen of te verantwoorden. Er is een kans dat de instelling bij de Europese Ombudsman zal worden aangeklaagd wegens wanbestuur en corruptie.

Er is nog meer ondoorzichtigheid. De defensie-industrie is gevrijwaard van de WTO-vrijhandelsverdragen als de GATTs en mag dus geprotegeerd worden: vandaar dat alle veiligheidsapparatuur, ook politieke en bedrijfsmatige, daaronder wordt geschoven. Regels tegen ongeloofde wapenexport worden door diezelfde versluiering ontdoken, producten voor meervoudig gebruik als snuffeltoestellen, die ook voor binnenlandse oorlogen worden gebruikt, zijn naar Indonesië uitgevoerd. De ontwikkeling van dit soort materiaal heeft ook gevolgen voor de burgerrechten: schokgolfgranaten en verbeterde traangasapparaten zijn afgelopen maand in Straatsburg gebruikt.

WAT KUNNEN WE HIERTEGEN DOEN?

De voorstanders van militarisering van Europa zijn goed georganiseerd. We moeten daarom een Europees tegengeluid organiseren. Een goed voorbeeld geven de Belgische organisaties op het gebied van *bombspotting* en de groep *Vrede*.

Zelf vindt Van der Zeyde een Europees leger OK, maar niet naast de NAVO en zeker niet in de huidige versluierde en ondoorzichtige vorm met een combinatie van nationale eenheden. Europa is de tweede militaire macht in de wereld, maar deze macht wordt op geen enkele manier gecontroleerd. Hij roept op de leren te steunen in hun tegenstem tegen het verdrag van Lissabon. Van der Zeyde is voor Europese eenheid, maar tegen een eenheid onder oncontroleerbare lobbyisten als Solana en de Von Wogans. Hij kan leven met een EU-leger waarvan de inzet aan regels gebonden is. Nu hebben NAVO en de EU vrij spel om zelf offensieven te beginnen.

Jan Bervoets

De volledige tekst van de lezing van Wilbert is opgenomen en te beluisteren op www.vredessite.nl/nieuws/2009/wilbert0805.html

SAMENWERKING

Sonja van der Gaast. Foto Joop Blom

Sonja van der Gaast was één van de organisatoren van de demonstraties van Vrouwen tegen Kernwapens in 1979 en 1981. Ze heeft altijd geprobeerd om brede samenwerkingsverbanden tot stand te brengen. In verschillende vredesgroepen, de Utrechtse gemeentepolitiek en later de landelijke politiek.

U was in 1979 één van de oprichtsters van Vrouwen tegen Kernwapens op. Met welk doel?

Vrouwen tegen Kernwapens was een poging om vrouwen uit verschillende groepen bij elkaar te krijgen. Je had het IKV en Vrouwen voor Vrede, maar wilde je een grote vrouwendemonstratie tegen kernwapens organiseren, dan moest je mensen uit verschillende groepen bij elkaar zien te krijgen. De vredesideeën leefden wel in verschillende kringen, veel mensen vonden de kernwapenwedloop te gek.

We hebben geprobeerd een veelkleurige organisatie op te zetten. We zijn begonnen met stille tochten in Den Haag. Dat was de plaats waar de beslissingen genomen werden. Op 6 december 1979 was de eerste fakkeltocht en op 26 november 1981 de tweede.

Waarom een vrouwendemonstratie?

Het waren de jaren 70. Er kwamen ook feministische gedachten op bij vrouwen en de idee 'Toys for the boys' leefde. Wapens weerspiegelden voor een deel het machtsstreven van mannen en de bestaande machtsverhoudingen tussen vrouwen en mannen. Het ging niet alleen over kernwapens, maar over een heleboel samenhangen tussen misstanden in de wereld; de samenhang tussen vrede en ontwikkeling, vrede en milieu.

Vrouwen tegen Kernwapens is nooit een anti-militaristische beweging geweest, dat kon niet met die veelkleurige samenstelling. Je kon niet "Geen man, geen vrouw, geen cent voor het leger" gaan roepen in zo'n demonstratie, want dan waren die andere groepen niet mee gaan doen.

Hoe reageerden mannen erop dat vrouwen zich organiseerden?

Dat was in die tijd in veel kringen niet zo gebruikelijk. We hoorden wel dat daar echtelijke strubbelingen uit voort zijn gekomen. In de brede kringen die wij wilden bereiken, was het ongewoon dat vrouwen 's avonds gingen vergaderen en aankondigden dat ze op zaterdag gingen demonstreren.

Hoeveel vrouwen kwamen er op die stille tochten?

Ik weet het niet meer precies, duizenden. Wij waren toen heel tevreden met de opkomst. Het maakte indruk. We hebben veel publiciteit gehad.

U vindt dat de huidige vredesbeweging een grote actie had moeten organiseren tegen de JSF. Als u nog in staat zou zijn, zou u dan een brede demonstratie tegen de JSF organiseren?

Ja, juist omdat nu er aan de ene kant bezuinigd moet worden en er aan de andere kant veel twijfel is rondom alles wat met de JSF te maken heeft. Maar daar moet je van tevoren veel tijd in steken. Je moet een organisatie bij elkaar krijgen waarin de verschillende mensen die je verwacht, zich herkennen.

Zodat je niet een klein clubje krijgt dat toch wel tegen is.

Ja. De bedoeling is toch om méér mensen te informeren en actief te maken.

Maar is dat nu niet veel moeilijker dan in de jaren 80? Mensen waren toen actiever en bewuster.

Nou nee, dat kan je niet zo zeggen. Wij hebben van heel veel

GOED VOOR VREDE

vrouwen gehoord, zeker bij die eerste demonstratie, dat ze nog nóóit gedemonstreerd hadden. Daarom hebben we ook geen leuzen geroepen, geen grote spandoeken meegenomen, wel één groot spandoek voorop en opzij. Daar zijn later affiches van gemaakt. Je moet mensen informeren; als ze er niet genoeg van afweten dan gaan ze geen actie voeren. Dan worden ze zelfs niet eens verontwaardigd.

Maar mensen waren toen bang en verontwaardigd vanwege de kernwapens, dat was een grote drijfveer.

Dat kwam langzamerhand op, maar er waren een heleboel mensen die nóg banger waren om te demonstreren. We hebben uitvoerig vergaderd met vrouwen van bijvoorbeeld de NCVB (Nederlands Christelijke Vrouwenbond) en de katholieke vrouwen, wat nou een geschikte demonstratievorm was. Ze waren allemaal voor een stille tocht, zonder leuzen en vlaggen en zeker niet van al die groepen, want dat had – vooral de mensen die voor het eerst de straat opgingen – afgeschrikt. Dat hebben we heel bewust zo gedaan.

U bent in 1928 in Utrecht geboren?

Nee hoor. Mijn vader en moeder zijn gescheiden toen ik drie was. Op een goede manier overigens, ik had goed contact met mijn vader. Het grootste deel van mijn schooltijd heb ik in Arnhem gewoond. Ik ben geboren in Ellecom.

Heeft u het politiek bewustzijn van huis uit meegekregen?

Nee. Mijn moeder is wel steeds progressiever gaan stemmen. Zij heeft vanaf de oorlog een vredesinstelling gehad.

Woonde u tijdens de oorlog in Arnhem?

Ja. Mijn tweede vader was huisarts, hij zat in het artsenverzet. Ze vervoerden onder andere mensen die niet ontdekt mochten worden, die werden ingepakt als gewonden. Er was een spertijd, maar als artsen met een patiënt ergens heengingen dan was dat minder gevaarlijk. Hij heeft geweigerd om de artsenverklaring te ondertekenen. Ze schreven ook niks meer op, alle adressen wist hij uit zijn hoofd.

Uw vader is in de oorlog opgepakt?

Ja. Hij is verraden. We hadden een Joodse vrouw in huis. Zij is opgepakt en omgekomen in Auschwitz. Mijn vader heeft in kamp Amersfoort gezeten en later in een tuchthuis in Darmstadt. Hij is voor het eind van de oorlog teruggekomen, tijdens de evacuatie. Hij heeft er nooit veel over gepraat. Het was een sterke man toen hij erin ging, maar niet toen hij eruit kwam; hij is vroeg overleden.

Is het vredesdenken bij u – net als bij uw moeder – in de oorlog ontstaan?

De kiem van het vredesdenken is bij mij beslist in de oorlog ontstaan. Het 'gevoel van nooit meer oorlog', dat is heel breed. Zo kwam ik bij de politiek, omdat ik vond dat er teveel politieke daden zijn die tot oorlog kunnen leiden, of die de oorlog niet tegenhouden. (Zoals de Vrede van Versailles; het einde van de Eerste Wereldoorlog.)

Wanneer bent u echt politiek bewust geworden?

Mijn politieke ontwikkeling begon toen ik na de oorlog in Am-

sterdam sociografie ging studeren, dat was de plek waar ik me verdiept heb in politiek. De faculteit had een links imago. Door de studie zijn veel denkbeelden veranderd. Buiten de studie werden veel discussies en lezingen georganiseerd, er speelde van alles, de situatie in Zuid-Afrika bijvoorbeeld.

Heeft u nog gewerkt na uw studie?

Ik ben in maart 1952 afgestudeerd en in juni getrouwd. Ik heb een paar jaar gewerkt totdat de kinderen kwamen. In die tijd zorgde de vrouw voor de kinderen.

U heeft wel veel vrijwilligerswerk gedaan.

Ik zat in het vormingswerk, met name met meisjes. Dat ging om meisjes (en jongens) die al werkten, maar voor wie één dag in de week scholing werd georganiseerd, daarvoor kregen ze vrij van hun baas. Later werd dat de Streekschool. Ik zat ook in het jeugd- en jongerenwerk. Er wordt nu zoveel geklaagd over allochtone jongeren maar toen kwamen de problemen gewoon van de Utrechtse hoer. Er was weinig voor de oudere jeugd, voor hen is de Kargadoor opgericht. Ik zat in het bestuur, dat mensen aanstelde, subsidies regelde enzovoort. Die stichting organiseerde ook het buurtopbouwwerk in Overvecht.

In 1962 heeft u het MIAC opgericht (Mondiaal Informatie en Actie Centrum). Wat was dat voor centrum?

Het ging om bewustwording en acties op het gebied van ontwikkelingsproblematiek. We gaven cursussen, organiseerden bijeenkomsten, gaven publicaties uit. Alle landencomités die toen bestonden, zoals het Angola comité, vonden er hulp en steun. Nu is er het COS, (Centrum voor Ontwikkelings Samenwerking.)

U was ook gemeenteraadslid voor de PvdA in de Utrechtse gemeenteraad.

Van 1979 tot 1986, zestien jaar. Ik zat in verschillende commissies. Dat rouleerde, zodat je verschillende stukken van het gemeentelijk beleid te zien kreeg en je niet vastbeet in één commissie. De PvdA zat in die periode in het College van B&W. Er is één periode geweest dat er een samenwerkingsverband was met PPR en PSP. Ik was daar blij mee. Helaas werd besloten om daar na die periode mee te stoppen.

Heeft u zich altijd prettig gevoeld in de PvdA?

Ik heb ook nog in het partijbestuur gezeten en in de landelijke buitenlandcommissie. Ik heb er met plezier gewerkt, maar ik heb ook weleens problemen gehad.

U zat altijd aan de linkerkant.

Ik heb meestal aan de linkerkant gezeten, ja.

Dat was vast niet altijd makkelijk.

Nee, maar dat neemt niet weg dat ik ook wel begrip had voor de andere kant. De arbeidersbeweging was nooit een stap verder gekomen als ze niet leerden samenwerken. Ik heb wel gezegd 'het kan oorlog voorkomen'; dat is te sterk uitgedrukt, maar samenwerking bevordert de vrede. Kijk naar Duitsland waar de communisten en socialisten elkaar voor de Tweede Wereldoorlog aanvlogen.

Met Vrouwen tegen Kernwapens hebben we met de CPN sa-

mengewerkt. Dat moet je ook leren. Als je het idee hebt dat je samen iets kunt verbeteren in dit land, dan moet je dat doen, ook al ben je het niet op ieder punt met elkaar eens.

Weer die samenwerking, dat is voor u altijd belangrijk geweest?

Als je begrip hebt voor het standpunt van anderen, dan kan je ook makkelijker je eigen standpunt verdedigen. Als je alleen maar ergens binnenkomt met het idee 'Ik moet mijn zin hebben anders loop ik weg' – zo'n Wildersachtig optreden – daar geloof ik niet in. Daar is nooit één politiek doel mee bereikt. De ene keer kom je beter tot je recht dan de andere keer, daar moet je tegen kunnen, je leert wel incasseren.

Incasseren kunt u wel, want u hebt 16 jaar in de gemeenteraad gezeten.

Ja, maar in de gemeenteraad is het nooit zo problematisch als landelijk. Ik heb acht jaar in het partijbestuur en de buitenlandcommissie gezeten. Denk je maar eens in dat je in een landelijke buitenlandpartijcommissie over Israël en de Palestijnen moet praten... Daar heb je soms moeilijke gesprekken.

Zijn er weleens dingen uitgekomen waar u niet mee kon leven?

Er zijn natuurlijk grenzen. Na acht jaar ben ik uit het partijbestuur gestapt. Dat had ook te maken met buitenland- en vredespolitiek. Ik had toen het gevoel dat een minderheid een uithangbord was voor een vredespolitiek die niet door de meerderheid van de partij werd waargemaakt. In de gemeenteraad heb ik dat niet zo ervaren.

U heeft het met veel plezier gedaan.

Ja. Ik vond het meeste dat ik heb gedaan boeiend en belangrijk.

Het was bijvoorbeeld ook de tijd van de kraakbeweging. We werden als raadsleden wel gevraagd om bij een kraakpand te zijn dat door de eigenaar bedreigd werd met een knokploeg. Dat hebben we gedaan. Het kraken was goed geregeld in Utrecht, de politie ging er netjes mee om en wij wilden geweld voorko-

men. Dat werkte, want een eigenaar stuurde geen knokploeg op gemeenteraadsleden af.

Hoe anti-militaristisch bent u?

Ik ben wel een tijdje anti-militaristisch geweest, ben dat niet echt meer. Ik ben er wel voor om die rol van de bewapening steeds meer terug te dringen. Maar bepaalde dingen, zoals de Zuid-Afrikaanse bevrijdingsstrijd, ik zie niet in hoe ze dat zonder wapens voor elkaar hadden gekregen...

Maar als je ver genoeg teruggaat dan kan het altijd op een andere manier. Theoretisch denk ik dat je met oorlog zelden iets goeds bereikt, maar dan heb je wel twee kanten nodig die overleggen.

U zegt niet, schaf het Nederlandse leger maar af?

Ik zou steeds kijken waar je wat kan missen. Maar ze voeren niet allemaal oorlog, er zijn ook vredesmissies die als buffer dienen, zoals de VN-missie in Libanon. Dat is een goede functie. VN-organisaties of VN-besluiten moet je versterken.

Valt Uruzgan daaronder?

Irak in elk geval niet. En Afghanistan... Uit feministische overwegingen gun ik de Taliban geen herovering van Afghanistan. Dus daar ben ik niet zó tegen. Maar binnenkort moet je het toch overlaten aan de Afghanen. Ik zou wel een ander beleid willen. Je zou ze economisch meer moeten steunen, meer steun en alternatieven voor de boeren die nu van de opium leven en training van de politie.

Ik geloof in een geleidelijke vermindering van de rol van wapens. We hoeven ze ook niet hier te produceren. Investeer liever in werkgelegenheid in duurzame energievoorziening en milieu-beleid.

Utrecht, 4 juni 2009

Barbara Smedema

Vrouwenfakkeltocht Den Haag 1979. Foto Ad Volker/archief Sonja van der Gaast

Gelukkig zijn er nog steeds – deels jonge – mensen, die actie voeren voor vrede en geweldloze conflicthantering, en tegen oorlog, militarisme en bewapening. Mensen die niet geloven dat conflicten met wapens zijn op te lossen. Als ze voor die acties geld nodig hebben kloppen ze vaak aan bij het Vredesfonds. Dat fonds (officieel de Stichting Fonds Vredes Projekten) steunt bij voorkeur organisaties en personen, die door de keuze van hun actievorm of onderwerp moeilijk aan geld kunnen komen. Er zijn bijvoorbeeld maar heel weinig fondsen die acties tegen de NAVO financieren, of burgerlijk ongehoorzame acties tegen kernwapens. Ook publicaties over de wapenhandel en over de oorzaken van oorlog – zoals in het Vredesmagazine – vinden nergens sponsors. Het Vredesfonds vindt dit soort acties en activiteiten juist erg belangrijk.

Het fonds werd in 1985 opgericht als opvolger van het toen opgeheven Steunfonds Maatschappijhervorming. Aanvankelijk werden veel aanvragen voor projecten ontvangen, die telkens met kleine bedragen werden gesteund. Door wat vage richtlijnen vielen veel projecten onder de richtlijn 'vredebevorderend'. Dat betekende echter wel dat geen van de aanvragen echt substantieel kon worden gesteund. Na uitvoerige discussie besloot het bestuur tot striktere criteria waardoor minder aanvragen kunnen worden gesteund, maar waardoor per aanvraag ruimer budget beschikbaar is.

In 1994 werd het restant van het vermogen van de voormalige Stichting Kruisraketten Nee (die de grote demonstraties in 1981 en 1983 en het volkspetitionnement tegen de komst van de kruisraketten organiseerde) naar het Vredesfonds overgeheveld met de voorwaarde dat uit de rente van dat bedrag in de tien jaren daarna acties tegen de kernbewapening moesten worden gesteund.

Het Vredesfonds krijgt zijn inkomsten nu uit donaties van een groep trouwe donateurs en uit rente op belegd vermogen. Het geld is belegd bij de ASN Bank die garandeert dat niet wordt belegd in de wapenindustrie. Omdat de ASN Bank geen Zakelijke Lopende Rekening heeft is de lopende rekening nog wel ondergebracht bij de ING.

Het vredesfonds heeft nu een eigen website www.vredesfonds.nl. Daarop laten het aan zijn donateurs zien wat het doet. Ook de criteria voor het geven van een bijdrage en het doen van een aanvraag staan op de website. Giften en legaten aan het Vredesfonds zijn aftrekbaar van de inkomstenbelasting. Op de ANBI-lijst van de belastingdienst staat het Vredesfonds onder de S, van de statutaire naam Stichting Fonds Vredesprojecten. Wie zijn emailadres aan het fonds doorgeeft krijgt tenminste eenmaal per jaar informatie over de projecten die gesteund zijn.

www.vredesfonds.nl

Giften op rekening 4738565

t.n.v. Stichting Fonds Vredes Projekten te Utrecht

Arun Gandhi en onze 'eeuw van de emoties'.

Alom is er emotie in het land over de opmars van Geert Wilders. De VVD-fractie probeert hem zelfs de wind uit de zeilen te nemen door een pleidooi voor een drastische uitbreiding van de vrijheid van meningsuiting. Beschimpen, ontkennen van de holocaust, verdachtmaken, alles moet kunnen behalve het aanzetten tot geweld.

Weinig verheffend. Het zal bovendien niet baten. Mensen steunen Wilders vanuit negatieve emoties als angst en wrok of vanuit een slachtofferbewustzijn. Soms ook door het cultureel en/of economisch 'zich bedreigd' voelen door nieuwkomers. Het kwalijke van populistten is alleen dat zij er op in spelen. Alsof onze liberale 'joods-christelijk cultuur' in gevaar zou zijn. Te gek voor woorden, ook gezien het juist in grote verwarring zo niet ontbinding zijn van de voorheen hoogontwikkelde Arabische cultuur. Ik kan me er niet druk meer om maken. We moeten kennelijk even leven met dit gedoe. Het heeft te maken met het proces van globalisering en individualisering. De Fransman Dominique Moisi spreekt zelfs van de eeuw van drie dominante emoties.

In Europa zou dat de angst zijn, bij de Arabieren vernedering en in Azië hoop. Naast angst zou een subemotie tevens zijn identiteit, waar mensen zich aan vast klampen. Een illusie overigens in de 'vloeiende samenleving' van vandaag. Alleen even wat vervelend. De populariteit van de EU lijdt er onder. Tevens de tolerantie jegens de (nieuwe) minderheden, bij wie dat enige verkramping geeft. Afgeven op de islam werkt zo veeleer averechts. Wat opvalt, is dat het hebben van raciale en religieuze vooroordelen Nederlanders minder vreemd is dan enige tijd geleden bleek uit hun enthousiaste deelname aan de strijd tegen apartheid in Zuid-Afrika. Goed daarom dat Nederland via RTL4 en via het vredescentrum Emma te Utrecht onlangs kennis maakte met Arun Gandhi. Deze kleinzoon van Gandhi noemde geweldloosheid naast een strategie van conflictoplossing vooral ook een manier van leven. Hij had als kind enige jaren geleefd bij zijn grootvader en van deze geleerd dat we te veel meedoen aan een (aangeleerde) cultuur van geweld. Inclusief 'passief' geweld, zoals het elkaar denigrerend of stigmatiserend bejegenen en uitsluiten. Geweldloosheid zou staan voor het elkaar met begrip, mededogen en liefde tegemoet treden. Dat klinkt milder dan de recente hysterie in ons land van het elkaar alsmaar vliegen afvangen van politici en columnisten over de ruggen van moslims heen. Moeten we Arun Gandhi niet vragen zijn werkterrein in de VS een paar jaar naar Nederland te verplaatsen?

Hans Feddema

**Vanuit
sociologisch
perspectief biedt
Hans Feddema
de lezer een
ander besef en
levenshouding
aan. Moed,
mildheid en
mededogen
ziet hij als een
uniek trio voor
gerechtigheid,
vrede en
duurzaamheid.**

Lange tijd al opereert de mens vanuit een soort dualiteit- of tweedelingbewustzijn. Mensen ervaren daarin de afzondering van hun diepere kern, van de ander en het Andere, en ze zijn hierdoor eenzaam. Daarom zoeken ze toevlucht in een groep. Sociologisch heet dat een *ingroup*: zoals de eigen zuil, religie, klasse, natie of ras; of een *outgroup*: waarmee anderen zich vereenzelvigen. Naast het gevoel van afgezonderdheid is kenmerkend voor het tweedelingbewustzijn, het denken in termen als: "wij versus hullie". Men heeft vooroordelen jegens een andere groep en/of generaliseert slechte ervaringen met één persoon uit die groep met de hele groep. Antisemitisme, racisme en ook islamofobie horen bij dit patroon. De *outgroup* wordt vaak verworpen, terwijl men strikte solidariteit vraagt met de *ingroup*. Polarisatie in de samenleving is veelal het gevolg. En oorlog eveneens, zoals de geschiedenis aantoont.

DENKEN IN DUALITEIT: DE VALKUILEN

Extreem nationalisme, het idee van kamerlid Geert Wilders om de Koran gelijk te stellen met *Mein Kampf* en ook de marxistische klassenstrijd ten behoeve van de door kapitalisten uitgebuite klasse, dat alles past naadloos in het door strijd en projectie gekenmerkte tweedelingbewustzijn. Het kwaad ligt bij de ander, goed is de eigen groep evenals de eigen *underdog*.

In deze tijd van individualisering groeit echter het inzicht dat de mens met het denken in dualiteit en met de solidariteit van *my underdog is always right* vastloopt. En dat hij zo voorbij ziet aan het individu en aan de eenheid van mens en kosmos.

De *underdog* van vandaag wordt immers nogal eens de *topdog* van morgen, zoals het conflict tussen de Israëliërs en de Palestijnen aangeeft. En het individu heeft bovendien vaak helemaal niet de innerlijke kracht om solidair te zijn met de *underdog* van zijn groep.

Nog los van het feit, dat *underdogs* zelf ook onderling strijd voeren. "Solidariteit op zich is goed, maar het leidt tot oorlog, als je je met huid en haar overlevert aan je *underdog*," meent Mahatma Gandhi, die antagonisme zag als de valkuil van

denken in dualiteit. Hij was tegen geweld en het militarisme, maar noemde zich liever geen antimilitarist. Dit om het idee van tegenover elkaar staande groepen, namelijk militaristen en antimilitaristen te vermijden. Hij waarschuwde om niemand vijand te noemen, omdat je deze dan wilt overwinnen, terwijl het er juist om gaat deze tevens te bevrijden tegelijk met de onderdrukte voor wie je opkomt. Niet op de persoon spelen dus, maar wel het onrecht op tafel leggen. Geweldloosheid is bij hem een techniek en een levenshouding, waarbij zaak en persoon worden gescheiden. Proberen het recht te herstellen, zonder mensen af te schrijven of te doden. Mede omdat ieder mens een stukje waarheid in zich bergt. De vijand zit bovendien ook in onszelf.

Over dat laatste, dus over onze schaduwen, zijn er gelukkig de laatste decennia nieuwere inzichten, niet in de laatste plaats door het baanbrekende werk van Carl Gustav Jung. Schaduwen als rugzak waarin we wegstoppen wat niet bij ons opgepoetste ego-ideaal past en niet gekend wil worden, maar die indirect manifest worden in irritaties over daden en karaktertrekken van anderen. Schaduwen als de manier waarop we de ander archetypisch, dus vanuit het oerbeeld in het collectieve onbewuste, ervaren als iemand die we in principe de schuld geven om zelf gelijk te kunnen hebben en onszelf te kunnen rechtvaardigen, een schaduw die ook collectief gestalte kan krijgen in vooroordelen en discriminatie. Schaduwen ook als angst en haat, die je niet met haat en geweld kunt temmen, maar in wezen louter via een strategie van de liefde kan beantwoorden. "Ze erkennen is al een proces van heling," aldus Jung.

EENHEIDSBESEF: DEEL VAN EEN GROTER GEHEEL

Je bewust zijn van je eigen schaduwen, zelfkennis dus, is van het grootste belang. Effecten daarvan zijn vierledig: Allereerst maakt het de mens milder jegens de ander en zijn of haar schaduwen, met andere woorden, we veroordelen anderen minder of ontploffen niet zo snel over het gedrag van de ander. Ook omdat je inziet dat je met dat laatste het alleen maar

MOED EN MEDEDOGEN

26 mei 1984 Volkel. Foto Anne Vaillant

erger maakt, in de zin dat het negatieve wordt versterkt door er overeenkomstig op te reageren. Ten tweede maakt het mensen sceptisch ten aanzien van polarisatie en strijd, ook jegens groepen, omdat zo iets haat en bitterheid oproept of intensiveert en kan leiden tot destructie. In de derde plaats ziet men dan het grote belang om in het reine te zijn met zichzelf en innerlijke kracht te hebben, zonder welke je immers moeilijk recht kunt doen aan de verdrukten. Het vierde effect is de erkenning van zowel goed als kwaad in jezelf, het helpt tenslotte te komen tot (meer) eenheidsbesef, dus het besef dat alles met elkaar samenhangt, dat wij en al wat leeft zaden zijn van dezelfde boom en zo ook deel van een groter kosmisch geheel.

Mystiek, het doen ontwaken van de goddelijke vonk in jezelf, draagt daar toe bij.

In deze tijd van individualisering, toenemend eenheidsbesef en Obama-uitstraling lijkt het zaak als antwoord op onrecht en geweld een nieuwe strategie te leren. Minder die van strijd, polarisatie en geweld en meer die van de liefde, waardoor men een beroep doet op het beste in de tegenspeler in plaats van op het slechte in hem. Waardoor men zich richt op de confuciaanse Gulden Regel "mensen te behandelen, zoals we zelf behandeld willen worden". Dus de *softpower*-strategie van Gandhi en Luther King trachten te realiseren.

SPIRITUALITEIT EN INDIVIDUALISERING

De economische crisis laat zien, dat het sociale fundament van onze samenleving niet erg bij de markt ligt, maar naast een regulerende overheid bij de persoonlijke verantwoordelijkheid van het individu. Voelen we ons een speelbal of slachtoffer, sterk in ontkenning of zelfmedelijden? Of zijn we een bozige anti gerichte bestrijder? Dat laatste getuigt natuurlijk van meer bewustzijn dan het slachtoffer-, laat staan het speelbal-type, maar je bent volgens Marco de Vries (Erasmus Universiteit) het meest bewust als je je deelnemer voelt. Deelnemers beseffen deel te zijn van het grotere geheel, kijken ook naar binnen, laten los, accepteren, hebben innerlijke rust, leven en kiezen bewust. Ik geef er de voorkeur aan de deelnemer schepper te noemen, iemand die zich scheppend manifesteert met liefde voor mens en milieu. Hoe meer mensen in hun kracht komen, een bezield en ethisch voorbeeld geven, kortom bewust zijn en scheppend deelnemer worden, des te groter zal de uitstraling daarvan zijn.

Dat heet ook wel spiritualiteit. Ik zie dat als je innerlijke leiding, als een stille altijd aanwezige kracht bij ieder van ons. Het is de diepere dimensie van de realiteit. Nico Kools (universiteit Munchen) omschrijft spiritualiteit als mystiek maar ook als het "zich richten op een werkelijkheid, die uitstijgt boven de onmiddellijke persoonlijke belangen: 1) op cognitief

niveau via begrijpen, 2) op emotioneel niveau via engagement, zelfvertrouwen en mededogen en 3) op praktisch niveau door actie, politieke betrokkenheid en zorg voor medemens en milieu." (Bres, 254, 68)

Het is vooral een individuele zaak. Het gaat om jouw innerlijke ervaring of kracht, om jouw diepere beleving. Het proces van individualisering lijkt daarom minder ongunstig dan wel wordt gedacht. Herman Wijffels noemt het evenals ik: "ontwikkeling van bewustzijn" en probeerde het in 2006 daarom (zij het tevergeefs door verzet van CDA en CU) opgenomen te krijgen in het regeerakkoord. Het gaat ook met uitwassen gepaard, zeker, maar als we ons daarop blind staren, dreigen we te vergeten dat dit proces tevens bewustzijn bevordert. Het is een soort paradox, dus dat de grotere nadruk op individualiteit samengaat met een sterker eenheidsbewustzijn.

Hoe dit ook zij, als in onze tijd het individu een grotere rol krijgt dan voorheen, lijkt het niet ondienstig in ons leven, om te beginnen in het onderwijs, deugden veel aandacht te geven. Van de klassieke oudheid kennen we de vier kardinale deugden: wijsheid, rechtvaardigheid, gematigdheid en moed. Om de "zachte krachten te doen winnen" in termen van Henriëtte Roland Holst, denk ik ook aan de Kracht van Mildheid, Moed en Mededogen als een effectief trio om de mens los te maken van het denken in dualiteit van projectie, strijd en polarisatie.

ZACHTE KRACHTEN

Mildheid is niet passief, maar zachtmoedig actief. Het sluit boosheid niet uit, maar het weerhoudt je om hard te worden. Je drijft je boosheid niet op de spits, wordt niet fanatiek, maar bent en blijft vriendelijk. Het *Virtues Project International* noemt mildheid zelfs "het dagelijkse brood van de liefde." Je hebt zorg voor anderen, de gerechtigheid en voor de aarde. En als het om waarheid gaat, houd je eerlijkheid en tact in balans. Je hebt een diplomatieke gezindheid, je bent open, humaan, redelijk en je bent er bij een conflict op gericht de ander niet van je te vervreemden.

ZEVENBERGEN

IK MOET ME ZOVEEL ZORGEN MAKEN, WAAR HAAL IK DE TIJD VANDAAN

Terrorisme, toeschouwers bij koninginnedag, de film van G. Wilders, Australische vogelbektiergriep, een Noord-Koreaanse atoombom om maar eens paar zaken te noemen en dan vergeet ik zowaar de economische crisis. Ik hou geen tijd over om gewoon mijn werk te doen.

Als ik even afdwaal en denk het loopt allemaal zo 'n vaart niet, kijk ik weer per ongeluk naar Pauw en Witteman of De Wereld draait door en wordt ik bij de les geroepen. En als het de deskundigen niet lukt zijn er wel weer ergens ooggetuigen van het één of het ander aan het woord. Die dan dingen zeggen als: 'Ik zag opeens dat iedereen aan het huilen was en toen wist ik dat het heel erg was.' Zover is het gekomen dat mensen pas weten of iets heel erg is als ze anderen zien huilen. Maar dit terzijde.

Ik moet me ondertussen zoveel zorgen maken dat ik niet aan gelukkig zijn en zorgeloos over het strand of door de duinen wandelen toekom.

Heel soms denk ik, maar dat mag ik eigenlijk niet denken, dat ze het er om doen. Dat ze jou en mij bang willen houden omdat ze met van alles bezig zijn waar wij buiten gehouden moeten worden. Ik zet die gedachte snel uit mijn hoofd want hoe zou ik kunnen leven wanneer dat waar is. Wanneer de mensen die ik vertrouw die mij regeren, over mijn veiligheid waken mij zo zouden belazeren. Aan de andere kant zal het toch ook niet zo zijn dat dé media van zichzelf zo dom zijn dat ze ieder vuurtje opstoken, met alle gevolgen van dien, om maar voldoende gesprekstof te hebben.

Hoe het ook zit, ik stop ermee. Vanaf vandaag ga ik me minder zorgen maken. Veel minder zorgen. Koninginnedag heeft me dat geleerd. Of je je nou zorgen maakt of niet, het kan ieder moment afgelopen zijn.

PS Na de ramptoeristen neemt het fenomeen rampgetuigen de laatste jaren een hoge vlucht Hoe maken programma's als DWDD, NOVA, Pauw en Witteman een selectie uit al die ooggetuigen die staan te dringen om na een ramp op TV te komen? Hoeveel moeten ze er iedere keer weer naar huis sturen? De selectie is in ieder geval niet gebaseerd op wat de mensen te vertellen hebben.

PS2 Aanslagen op het koningshuis in Nederland het blijft behelpen. Balthasar draait zich om in zijn graf. Er wint nog eerder een Nederlander de Tour de France, dan dat zijn opvolger zich aandient.

PS3 Gezien: Mensen die tussen de slachtoffers op straat zwaaien naar de camera voor 'a second of fame.'

PS4 Het was sinds ik leerde dat ik een hele goede zakloper was niet meer voorgekomen dat ik iets leerde op koninginnedag waar ik in mijn leven wat aan heb.

Moed ontbreekt nogal eens, maar is niettemin een wezenskenmerk van het leven. Je hebt het nodig om de onzekerheden van het leven aan te kunnen en dat is dan ten diepste levensmoed. Bij de inzet voor gerechtigheid en geweldloze acties is moed te vertalen als vastberadenheid. Vastberadenheid geeft kracht, ook om angst te overwinnen en om bereid te zijn in principe offers te brengen of risico's te nemen voor het goede. De mildheid houdt de moed in evenwicht, voorkomt dat het doorslaat naar overmoed of hoogmoed. Dit is maar goed ook, omdat overmoed en zeker hoogmoed de goede zaak meestal schaadt. Mildheid voorkomt ook dat vastberadenheid overslaat in een antihouding of in verwijtend negativisme.

Mededogen tenslotte is een vorm van liefde. Het gaat om het luisterend meeleven met en het zich inleven in (het leed of de tegenslag van) de ander, corresponderend met de Gulden Regel om "datgene jegens anderen te doen wat je zou willen dat zij jegens jou doen". Mededogen is meer dan medelijden, vraagt inzet, ook jegens het milieu. Het gehoord worden kan mensen net het duwtje geven om te luisteren naar de innerlijke stem en (weer) in de eigen kracht te komen. Mededogen is dus belangrijk.

Maar samen lijken mildheid, moed en mededogen een uniek trio voor de inzet van gerechtigheid, vrede en duurzaamheid. Mededogen om niet voorbij te gaan aan de naaste en de schepping, mildheid om in het activisme voor het goede niet door te slaan in fanatisme, en moed om de angst te temmen en kracht te krijgen. Daarbij is het essentieel, zo niet een voorwaarde je eigen krachtbron aan te boren. In een tijdperk van toenemende individualisering is het van belang dat mensen in contact zijn met hun ware zelf, kortom in hun kracht staan.

Anders kunnen zij moeilijk vrienden zijn met mens en milieu. Er is dan ook niets mis mee, wanneer mensen in een hectische en depressieve tijd aan zichzelf werken. Hoe evenwichtiger en sterker zij zijn, des te aanstekelijker zal hun uitstraling en hun eenheidsbewustzijn zijn; des te meer kunnen zij ook zelf tonen welk een kracht het trio mildheid, moed en mededogen geeft in de inzet voor het goede. Wat we denken en doen en hoe we ons gedragen, kan een enorme invloed hebben op de hoedanigheid van de wereld. Misschien wel meer dan het daar louter mentaal mee bezig te zijn. Opereert de mens vandaag dan meer vanuit het hart? Nog niet of enigszins, maar we zitten, de recente verkiezingen in de VS lieten dat zien, wel in een periode, waarin het individu en zijn innerlijke kracht een veel grotere rol speelt dan voorheen. En tevens in een tijd, waarin er van een soort eenheidsbewustzijn nu meer sprake is dan tot voor kort. Iets waardoor ook het gevoel van afgezonderdheid, zo typerend voor het dualiteitsbewustzijn, nu hopelijk een minder verlamdend effect heeft op veel mensen.

Hans Feddema

(Hans Feddema is antropoloog, voorzitter van de Beweging voor Geweldloze Kracht en bestuurslid van De Linker Wang)

DE CAMPAGNE TEGEN CLUSTERBOMMEN

EEN SUCCES MET EEN SCHADUWZIJDE

De internationale coalitie van organisaties tegen clustermunitie boekt veel vooruitgang. Toch is er wel kritiek op de clustermunitie campagne (CMC). Het verdrag tegen clustermunitie zou nooit helemaal sluitend kunnen worden. Er zouden altijd wel weer nieuwe typen submunities worden ontwikkeld, die niet onder het verdrag vallen. Vrees daarvoor blijkt niet helemaal ongegrond. Duitsland voerde met succes een campagne om moderne varianten van clustermunitie buiten het verdrag te houden. Een nog lopende rechtszaak moet op dit punt uitsluitsel geven. Het Oslo Proces zal moeten uitwijzen of het mogelijk is een verdrag te maken dat houdbaar is en houdbaar blijft. Leidende krachten binnen de CMC zijn daarvan overtuigd.

Noorwegen lanceerde in februari 2007 een diplomatiek initiatief, beter bekend als het Oslo Proces. Besprekingen van regeringen over clusterbommen binnen de Conventie voor Conventionele Wapens waren mislukt. Ook het massale gebruik van deze wapens in de Israëlische aanval in Zuid-Libanon, zomer van 2006, speelde een rol: het schiep een humanitaire noodsituatie door de doden en gewonden onder burgers en mijnenopruimers, en door de ontwrichting van de regionale economie.

Het Noorse initiatief riep de Conventie voor Clustermunitie (CCM) in het leven. In februari 2007 kwamen 46 regeringen in Oslo bijeen en bekrachtigden een oproep van de Noorse Minister van Buitenlandse Zaken Jonas Gahr Støre om in 2008 tot een akkoord te komen over een nieuw wettelijk bindend instrument dat gebruik, productie, transport en opslag van clustermunitie verbiedt. Het akkoord moet tevens adequate hulp bieden aan slachtoffers en bij het opruimen van gebieden die getroffen zijn door clustermunitie. In Dublin (mei 2008) namen 107 landen het verdrag aan. Onder deze landen bevond zich de meerderheid van landen die clusterwapens gebruikten, produceerden en voorraden hadden aangelegd.

De campagne organiseerde regionale conferenties om de ondertekening van de CCM te promoten. De laatste daarvan werd gehouden in Beiroet (november 2008). De conferentie had voornamelijk als doel om met de landen uit de regio ervaringen te delen, vooral over de effecten van clustermunitie, landmijnen en

andere explosieve overblijfselen.

De Libanese Minister van Buitenlandse Zaken Fawzi Sallouch benadrukte het belang van het recht op informatie en technische en financiële hulp. "Wij hebben aangedrongen op de plicht van agressorlanden de verantwoordelijkheid op zich te nemen voor compensatie en het opruimen van niet-geëxplodeerde bommen en ook voor het verschaffen van informatie over typen en hoeveelheden gebruikte clusterbommen en de aanvalslocaties."

Het opruimen van clustermunitie in Libanon loopt momenteel forse vertraging op. Eind 2008 had de operatie klaar moeten zijn, maar door het uitblijven van financiële steun als gevolg van de financiële crisis hebben de opruimteams hun werkzaamheden sinds najaar 2008 gestaakt. Op 12 mei van dit jaar heeft Israël eindelijk gedetailleerde informatie aan de VN-vredesmacht in Zuid Libanon gegeven met de locaties van de afgevuurde clustermunitie. Toch is het door het gebrek aan fondsen maar de vraag wanneer alle restanten zijn opgeruimd.

CATEGORISCH

De tweedaagse ondertekeningsceremonie voor de Conventie in Oslo (3 december 2008) begon met landen die getroffen zijn door clusterbommen, waaronder Laos, dat nog altijd lijdt onder de effecten van de Amerikaanse bombardementen tijdens de Vietnamoorlog en Libanon.

Een reeks slachtoffers en mijnenopruimers kwam aan het woord. Branislav Kapetanovitsj, tevens CMC-woordvoer-

der zei: "De ontwikkeling van dit verdrag heeft veel voor mij betekend en heeft me een reden gegeven om te leven. In staat te zijn te vechten tegen iets dat veel lijdens teweeg heeft gebracht in mijn leven en mij achterliet zonder armen en benen, mij achterliet zonder hoop." Kapetanovitsj raakte gewond in november 2000 terwijl hij bezig was clustersubmunities van de NAVO op te ruimen in Servië. "Voor ons hier is dit niet het einde van onze weg: we moeten er voor zorgen dat er zekerheid komt dat het Verdrag wordt geïmplementeerd en dat er toezicht wordt gehouden op de naleving ervan, en dat fondsen beschikbaar zijn voor hen die daar behoefte aan hebben," voegde hij eraan toe.

Volgens Steve Goose van Human Rights Watch bant het CCM alle clusterwapens categorisch uit. "Sommigen zien de definitie van wat wordt uitgebannen als een complexe materie met potentiële achterdeurtjes. Maar juist het tegenovergestelde is waar. Het verbiedt alle clustermunitie die ooit is gebruikt. En het is bestand gemaakt voor de toekomst. Van beveiliging voorzien tegen nieuwe wapens die dezelfde effecten kunnen hebben als clustermunitie. [...] Als het functioneert als clustermunitie, is het clustermunitie en wordt het daarom verboden. Als het lukrake effecten heeft, effect heeft in een groot gebied, en in grote hoeveelheden achterblijft als blindgangers, is het verboden."

Of die bewering standhoudt, hangt onder meer af van ontwikkelingen in Duitsland. Terwijl deze voormalige producent van clusterwapens het CCM onderte-

kende en zich op internationale fora sterk maakte voor totale uitbanning, voerde dit land tegelijkertijd met succes een campagne voor een uitzonderingspositie voor de "SMARt 155", munitie met een zogenaamde sensorontsteking (*sensor-fuzing*), die geleverd wordt door de Duitse wapenfabrikanten Diehl en Rheinmetall. Dit type munitie bestaat uit een container met een aantal submunities, uitgerust met *Suchkupfen* en een sensor om doelen uit te zoeken, bijvoorbeeld gepantserde doelen. De definitie voor dit soort munitie die door Berlijn bij de onderhandelingen voor de CCM is afgedwongen komt overeen met de eigenschappen van "SMARt 155" en een Frans product dat daarmee concurreert. Wapenfabrikant Diehl blijft ontkennen dat deze munitie – en soortgelijke typen die nog in ontwikkeling zijn – binnen de definitie van een clusterwapen vallen. Eén van de critici, de journalist Stefan Aigner, noemt het wapen sinds april 2008 consequent een clusterwapen en werd vorige maand voor de rechtbank gedaagd door Diehl.

OORLOG IN GEORGIË

In de afgelopen 40 jaar zijn tienduizenden burgers gedood of gewond geraakt door clustermunities tijdens en na een militair

conflict en zelfs decennia na een oorlog. Gemiddeld zijn een kwart van alle slachtoffers kinderen. Het verdrag beschrijft dat staten de mensenrechten van alle slachtoffers van clusterbommen moeten eerbiedigen met inbegrip van de families en leefgemeenschappen van de slachtoffers door het verlenen van medische zorg, revalidatie en psychische en financiële hulp. Daarmee schrijft de CCM tot op heden in internationale wetten de hoogste standaard voor over hulp aan slachtoffers en hun gemeenschappen. Het verplicht naties om al hun voorraden binnen acht jaar te vernietigen en aangetaste gebieden binnen tien jaar op te ruimen. Staten moeten ook jaarlijkse gedetailleerde rapporten leveren over de voortgang.

Het meest dramatische moment van de conferentie was de onverwachte ondertekening door Afghanistan. Het land zei dat het niet kon ondertekenen, omdat het in oorlog is. Ook was bekend dat het onder druk van de VS stond om niet te tekenen. Mede door de lobby van het 17-jarige Afghaanse slachtoffer Suraj Ghulam Habib ging de Afghaanse regering op het laatste moment overstag. In totaal ondertekenden in Oslo 94 landen het verdrag. De verwachting is dat het aantal handtekeningen snel zal toenemen (thans: 96). De overeenkomst zal zes maanden

nadat 30 ondertekenaars het hebben geratificeerd een bindende internationale rechtsregel worden.

Ondanks alle inspanningen hebben volgens Human Rights Watch zowel Russische als Georgische strijdkrachten tijdens het conflict van augustus 2008 clustermunities gebruikt. HRW documenteerde Russisch gebruik van verscheidene typen, zowel vanuit de lucht als vanaf de grond gelanceerd. Later gaf de Georgische minister van defensie toe dat Georgië clustermunities gebruikte (Mk4 raketten met M85 submunities). Rusland blijft het gebruik ontkennen. De New York Times van 6 november berichtte dat nieuw onderzoek van HRW uitwees dat Georgië veel meer clustermunities had afgevuurd dan oorspronkelijk gedacht, daarbij bleek ook dat veel van deze wapens (verouderde, van Israëlische makelij) niet goed functioneerden en dat de submunities ook burgerslachtoffers hadden gemaakt in Georgische dorpen. Medio april 2009 publiceerde HRW een uitgebreid rapport over de gevolgen op hun website.

De CMC is inmiddels een intensieve campagne aan het lanceren om zich ervan te vergewissen dat regeringen de conventie zonder vertraging gaan ratificeren.

Henk van der Keur

tekening Len Munnik/dagblad Trouw

NEDERLAND EN DE CLUSTER-BOM

Lange tijd speelde Nederland een weinig constructieve rol in het Oslo-proces. Nog in februari 2008 schreef de Campagne tegen Wapenhandel in een rapport: "Hoe-wel Nederland zich aan het Oslo proces heeft verbonden weigert het zich te committeren aan een totaalverbod op clustermunities. Dit heeft veel te maken met het feit dat de Nederlandse luchtmacht zelf clusterbommen in haar arsenaal heeft en daarvan geen afstand wil doen." Nederland gebruikte bijvoorbeeld clustermunities tijdens de NAVO bombardementen op Servië in 1999. Nederlandse F-16s wierpen 173 CBU-87 bommen af. De CBU-87 wordt door veel deskundigen gezien als één van de grootste boosdoeners op het gebied van clustermunities. Tot aan de Dublin conferentie wilde de Nederlandse regering nog een optie op het gebruik van clusterwapens openhouden. Het schijnt dat persoonlijke interventie van de toen nieuwe Britse premier Brown in Dublin de Nederlanders uiteindelijk overstag heeft doen gaan. In april 2008 heeft de regering expliciet aangegeven de CBU-87 niet langer te zullen gebruiken. Ook het ander type dat Nederland bezit, de M261, voldoet niet aan de criteria van het CCM en zal nadat Nederland het verdrag geratificeerd heeft verboden zijn (CtW – WdV).

Samenstelling: Frank Slijper, Campagne tegen Wapenhandel
zie ook: www.stopwapenhandel.org

NEDERLANDSE FIRMA WERFT HUURLINGEN

Voor na 11 september en de daaropvolgende oorlogen in Afghanistan en Irak is de branche van zogenaamde *private military companies* (PMC) explosief gegroeid. Met de groeiende militaire aandacht voor piraterij voor de kust in de Hoorn van Afrika is daar een nieuwe dimensie aan toegevoegd.

Private Security Forces Ltd. (PSF - www.privatesecurityforces.org) is de nieuwe naam in huurlingenland. Wat daar bijzonder aan is? Het bedrijf heeft kantoren in Nederland en Engeland en is gevestigd op de Seychellen – niet alleen dicht bij het hart van de piraterij in Somalische wateren, maar ook in juridisch opzicht aantrekkelijk. Directeur is de Nederlander Johan van de Ven. In mei gaf PSF een persbericht uit waarin het vraagt om nieuwe krachten: “werkzekerheid in tijden van crisis” kopte het bericht. Je missie: ontvoerders in Venezuela en Colombia overmeesteren, piraten in Somalië bevechten en beveiliging in conflictgebieden als Irak en Afghanistan. Salarissen variërend van 200 tot 1.000 dollar per dag. Voor deelname aan een instructieprogramma in Nederland moet je alleen wel eerst 2.800 euro betalen. Voor ambitieuzere types is er voor 5.000 euro een speciaal programma in Israël waar met scherpe munitie mag worden geoefend. Instructeurs van PSF zijn afkomstig uit Israëlische elite-eenheden en hebben gewerkt voor de geheime dienst Shin Beth.

Het is duidelijk dat PSF geen stadswachten en voetbalsuppoosten ronselt. Wie de website bezoekt ziet tot de tanden bewapende en gemaskerde types. Tot dusverre was Nederland tamelijk onbekend met dit fenomeen. In december 2007 had de Adviesraad Internationale Veiligheid (AIV) de regering al de aanbeveling gedaan hiervoor wetgeving op touw te zetten. Onbekend is in hoeverre de wetgever hier al mee aan de slag is.

Al te geheimzinnig doet PSF intussen niet: journalisten worden aangemoedigd zich op te geven: hoofdprijs zijn twee gratis plaatsen in een cursus met ongelimiteerde (beeld)verslaggevingsmogelijkheden!

Dat de wereld van huurlingen en beveiligers niettemin dikwijls een schimmige is, bewijzen de talloze schandalen die in de Verenigde Staten spelen rond mega fraude, moordpartijen en ander buitensporig geweld in Irak en Afghanistan. Onze eigen Nederlandse Telegraaf kwam eind mei met de onthulling dat het bedrijf Global Security Providers, opgericht in 2006 (www.gspsecurity.com), een dekmantelfirma van de militaire inlichtingendienst MIVD zou zijn geweest, opgericht om in contact te komen met geldschietters van Al-Qaeda en de Taliban. “Het bedrijf werkte vanuit de Jordaanse hoofdstad Amman en richtte zich op de beveiliging van steenrijke Arabieren. De missie had tot doel dat er in met name in Saoedi-Arabië werd getracht contact te leggen met sjeiks die werden beschouwd als potentiële terreurfinanciers. Het beveiligen van de villa’s van rijke sjeiks zou gepaard gaan met het aanleggen van afzuisterapparatuur. De Amerikanen en de Britten waren naar verluidt zeer geïnteresseerd in de Nederlandse operatie,” aldus verslaggever Joost de Haas. Interne ruzies en verdachtmakingen maakten echter na een jaar een einde aan de gevoelige operatie. Het ministerie van defensie weigert commentaar te geven op de kwestie.

(met dank aan Martin Broek, zie: <http://www.vkblog.nl/blog/28364>; zie ook Joost de Haas, “Bewaking sjeiks dekmantel MIVD”, *De Telegraaf*, 30 mei 2009)

NOG EENS ACHTTIEN “TOT OP DE DRAAD VERSLETEN” F-16s VOOR CHILI

Al in 2007 meldde toenmalig staatssecretaris van defensie Van der Knaap dat de Nederlandse F-16s “tot op de draad versleten” waren, maar klaarblijkelijk verkeren ze nog in prima staat voor iets minder koopkrachtige landen, waar ze gerust nog vele jaren kunnen doorvliegen. Nadat Jordanië (6) en Chili (18) de afgelopen jaren al een flink aantal toestellen hadden overgenomen, kwam in mei het nieuws van een Chileense vervolgorder voor nog eens 18 gevechtsvliegtuigen. In de pers variëren berichten over de waarde van de order van 278 tot 180 miljoen dollar. Nederland heeft daarover vooralsnog geen mededelingen gedaan.

Hoewel de vorige order uiteindelijk ‘maar’ voor 88 miljoen euro (zo’n 120 miljoen dollar) in de Nederlandse wapenexportstatistiek terecht kwam, meldden Zuid-Amerikaanse defensiebronnen indertijd een contractwaarde van 180 miljoen dollar. Onduidelijk is of die bronnen het gewoon mis hadden, of dat aanvullende kosten voor bijvoorbeeld onderhoud en opleidingen buiten de Nederlandse exportvergunning zijn gebleven.

Chili is de laatste jaren ook een van de grootste wapenimporteurs van het continent geworden. De afgelopen tien jaar heeft het voor meer dan een half miljard euro Nederlandse ‘afdankertjes’ gekocht, waaronder naast de F-16s ook 240 Leopard tanks, vier marinefregatten en een voorraad pantservoertuigen.

(Bronnen: “Minister: Chile, Netherlands to finalize F-16 deal”, *AFP*, 29 april 2009; *nieuwsbericht* en *Kamerbrief*, ministerie van defensie, 25 mei 2009)

NIEUWE PUBLICATIES

De afgelopen maanden heeft de Campagne tegen Wapenhandel twee nieuwe rapporten gepubliceerd. Een gaat over de controle op licentieproductie, oftewel de productie van wapens in het buitenland op basis van een licentieovereenkomst met een Nederlands bedrijf dat de noodzakelijke technologie ervoor beschikbaar stelt. De Campagne pleit ervoor dat voor dergelijke licentieovereenkomsten ook een exportvergunningsplicht moet komen, net als bij wapenexporten, zodat controle beter mogelijk wordt.

In een andere uitgave belicht Mark Akkerman de praktijk en regelgeving rondom wapenmakelaars en tussenhandelaren. Belangrijkste conclusie is dat de controle op en eventuele vervolging van Nederlandse handelaren in het buitenland meer prioriteit moet krijgen.

Beide rapporten zijn te vinden op www.stopwapenhandel.org

VOORWAARDEN

GEWELD BETEUGELEN

Onze geschiedenis en ons dagelijks leven worden doordrenkt met een cultuur van geweld. We ervaren het als onontkoombaar, vanzelfsprekend en zelfs als noodzakelijk. De weg naar een cultuur van geweldloosheid zal een lange en moeizame weg blijken. Misschien kan de menselijke samenleving nooit volledig geweldloos worden; misschien is in bepaalde gevallen geweld noodzakelijk. Wat we wel kunnen vaststellen is, dat het merendeel van het geweld niet noodzakelijk is en voor een deel gecreëerd wordt om machtspolitieke en/of economische redenen. Daar kunnen we op termijn vanaf, daar moeten we vanaf. Volgens mij is daar het volgende voor nodig:

- a. Gebruik van geweld institutionaliseren.
- b. Afbouwen van de wapenindustrie als economische factor.
- c. Erkennen dat er verschillende waarheden naast elkaar bestaan.
- d. Pacifisme terugbrengen in de politiek.
- e. Een cultuur van geweldloosheid introduceren.

GEWELD INSTITUTIONALISEREN

In zijn boek "Steunberen van de samenleving" beschrijft Kees Schuyt hoe de cultuur van eer- en bloedwraak is omgezet in een cultuur van een eerlijk en rechtvaardig strafproces. De rechter staat boven de partijen, doet aan hoor en wederhoor, weegt de argumenten volgens een rechtssysteem en zoekt naar een rechtvaardige oplossing voor een conflict of legt een gepaste straf op. In Nederland zijn justitie en politie aangesteld via een democratisch proces en worden ook gecontroleerd opdat zij hun onafhankelijke en rechtvaardige taak volvoeren. Alleen de politie is gerechtigd geweld te gebruiken volgens strakke voorschriften; gewone burgers mogen geen wapens bezitten of gebruiken. Een dergelijk systeem is in Nederland relatief hoog ontwikkeld; in andere landen is dat vaak minder het geval.

Eigenlijk zou er boven de staten ook een onafhankelijk, democratisch gekozen en gecontroleerd instituut van politie en justitie moeten zijn dat in conflicten tussen staten een rechtvaardige oplossing kan zoeken en die bindend kan opleggen. De Verenigde Naties zou zo'n systeem kunnen belichamen, zij het dat de huidige UN niet bepaald onafhankelijk kan opereren in die zin dat nationale belangen van sterke landen het beleid van de UN sterk beïnvloeden. Hierdoor geniet de UN nog te weinig legitimiteit en heeft ze nog te weinig invloed. Alleen de UN zou het recht moeten hebben tot gewelddadig ingrijpen als dat noodzakelijk is, en zeker niet individuele staten of bondgenootschappen van staten.

AFBOUWEN VAN DE WAPENINDUSTRIE

Voor ordehandhaving en het beslechten van conflicten zullen altijd wel wapens nodig blijven.

De wapenproductie zou echter onder toezicht van de UNO moeten worden geplaatst en moeten worden losgekoppeld van de economie, zodat er met wapenproductie geen handel is te drijven en geen winst kan worden gemaakt. Het in stand houden van de wapenindustrie ten behoeve van de werkgelegenheid of de economische groei berust op drogredenen. Er is genoeg werk te creëren en geld te verdienen in productie en ontwikkeling van schone energie, in voedselproductie, in drinkwatervoorzieningen, en meer.

VERSCHILLENDE WAARHEDEN

Vanuit eigen belang wordt de eigen waarheid altijd als enige waarheid gezien en de door de "vijand" naar voren gebrachte "waarheid" als leugen. Er bestaan in het leven geen absolute waarheden; er bestaan verschillende waarheden naast elkaar die elk tot op zekere hoogte waar zijn. In het Israëlisch-Palestijnse conflict bijvoorbeeld, is het waar dat de Joden na de Holocaust recht hebben op een veilige plaats om te leven en dat ze van oudsher hun wortels hebben in het grondgebied dat Israël/Palestina heet. Het is ook waar dat, toen de Joden zich in Israël vestigden, op die plaats Palestijnen woonden, die recht hebben op hun eigen land en ook in dat gebied hun wortels hebben. Zolang deze conflicterende waarheden niet wederzijds worden erkend, zal de ene partij vanuit zijn eigen gelijk het gelijk van de andere partij blijven bestrijden. Naarmate daar vaker geweld bij wordt gebruikt, zal het gevoel van het eigen gelijk en het ongelijk van de ander verder versterkt worden. De enige uitweg is stoppen met alle geweld, met elkaar praten, elkaars waarheid erkennen en overleggen hoe een rechtvaardige verdeling mogelijk is onder leiding van een onafhankelijke derde partij die de status heeft als rechter te kunnen fungeren. Voor die positie komen in ieder geval niet de USA, Nederland, Iran en Syrië in aanmerking, om een paar voorbeelden te noemen.

PACIFISME TERUG IN DE POLITIEK

Het is verbijsterend dat het pacifisme door geen enkele politieke partij in Nederland in het programma is opgenomen. Zo is het ook verbijsterend dat door Nederland na de pacificatie in de koloniën, na de politionele acties, na het debacle in Bosnië, na de valse voorwendsels waarmee aan de Irak-oorlogen werd deelgenomen, weer ijverig een vredesmissie naar Afghanistan is gezonden die, tegen de belofte in, ook is verlengd. De nobele

VOOR VREDE

motieven worden onderschreven, de kritische onderzoeken geblokkeerd. Welke politieke partij durft radicaal te breken met deze geweldscultuur, ingegeven door economische en andere oneigenlijke motieven (werkgelegenheid, economische groei, olietoevoer zeker stellen, USA te vriend houden uit angst voor economische maatregelen, en in de hoop op mooie baantjes)?

EEN CULTUUR VAN GEWELDLOOSHEID

De cultuur van geweldloosheid begint in de opvoeding door de ouders en door de leerkrachten op school. Als ouders en leerkrachten zelf hun kinderen zonder gebruik van geweld opvoeden en ook systematisch verhinderen dat kinderen onderling geweld gebruiken, zal geweld voor kinderen minder vanzelfsprekend zijn. De ouders en leerkrachten kunnen kinderen bovendien leren hoe ze hun conflicten kunnen uitpraten, dat er twee waarheden kunnen zijn en hoe je door afspraken en compromissen conflicten kunt oplossen. Ouders en leerkrachten fungeren dan als trainers van conflictregulatiemethoden, als rechters en als bewakers. Kinderen leren dan alternatieven voor slaan, schoppen, schelden, pesten en dergelijke. Zonder actieve begeleiding in deze alternatieven vervallen kinderen snel in primitief, machteloos, gelijkhebberig geweld.

John Zant

Dit is het derde en laatste deel van een reeks over angst, macht en geweld in VredesMagazine. Eerdere delen stonden in nummer 1 & 2.

STELLINGEN

Alleen de UNO zou het recht moeten hebben tot gewelddadig ingrijpen als dat noodzakelijk is, en zeker niet individuele staten of bondgenootschappen van staten.

Er bestaan geen goede of slechte mensen: blijkens het gehoorzaamheidsexperiment van Milgram schuilt er in ieder mens een potentiële kampbeul.

Ieder mens heeft het in zich een goed mens te zijn.

Leiderschap is een verantwoordelijke rol; een leider dient kritisch te worden gevolgd; ieder die een leider toejuicht, vergroot de kans op machtsmisbruik.

Naast het kiezen van een leider moet de mens vooral een integer, onafhankelijk denkend en transparant controlesysteem creëren om de leider te controleren. Het huidige parlement vervult die rol onvoldoende: De parlementariërs oordelen niet onafhankelijk, laten zich verblinden door de drogredenen van de leider en/of hebben zelf machts-economische belangen.

Een onafhankelijke journalistiek is onontbeerlijk om hoor en wederhoor te plegen, argumenten en tegenargumenten tegenover elkaar te blijven zetten. De eigen mening van de journalist is irrelevant; hij moet vooral zijn vak goed uitoefenen. De journalisten zijn voor het grootste deel niet onafhankelijk en primair gezagsgetrouw in hun berichtgeving; sommigen bezwijken onder hun eigen gewichtigheid.

Ouders en leerkrachten hebben de plicht actief te voorkomen dat kinderen hun conflicten met geweld oplossen en de taak vormen van geweldloze conflictoplossing actief aan te leren, waarbij ze natuurlijk zelf het goede voorbeeld moeten geven.

Het Humanistisch VredesBeraad stelt zich tot doel een cultuur van vrede en geweldloosheid te bevorderen in de opvoeding, het onderwijs, de wetenschappen en de politiek.

60 JAAR NAVO

ALS EEN VORM VAN GESCHIEDVERVALSING

gevierd als verzoeningsproject op grens van twee aartsvijanden Frankrijk en Duitsland bij Straatsburg en Kehl

De Europabrug als symbool van verbroedering en kloven dichtend; maar tijdens het NAVO-feestje vooral een hindernis

Duitse demonstranten bleven noodgedwongen in Kehl – vreedzaam tegen de grimmigheid – In de verte, aan de overkant, de kruiddampen van het NAVO verzoeningsfeestje

Duitsers en Fransen als Europese kinderen 'Syconden byeen niet comen': de NAVO als symbool van Europese onverzoenlijkheid

Foto's Boyd Noorda Tekst Jan Schaake

HET VREDESMAGAZINE EN ZIJN ORGANISATIES

ABONNEE WORDEN

VredesMagazine wordt gratis toegezonden aan leden van het HVP, Pais en de WILPF en ook aan donateurs van Stop de Wapenwedloop en VD AMOK. Als u VredesMagazine regelmatig op uw deurmat wilt vinden kunt u dus lid of donateur worden van één of meer van deze organisaties. Zie de beschrijvingen op deze pagina. Een abonnement zonder ergens lid of donateur van te worden is ook mogelijk via de bon:

BON

- ☐ Ja, ik wil een abonnement op **VredesMagazine** voor 10 euro per jaar.
- ☐ Stuur mij een gratis proefnummer van **VredesMagazine**

naam:

adres:

postcode/adres:

Opsturen naar VredesMedia, Vlamingsstraat 82, 2611 LA Delft
of naar info@vredesmedia.nl

WOMEN'S INTERNATIONAL LEAGUE FOR PEACE AND FREEDOM

Obrechtstraat 43, 3572 EC Utrecht
Telefoon 023-5252201 / 030-2321745,
E-mail: info@wilpf.nl

Op de website wordt momenteel aandacht besteed aan de Europese verkiezingen en het vervolg van de Verklaring van Tilburg over de rol van vrede bij de totstandko-

ming van een duurzame en solidaire economie. Een artikel hierover zal nu in het volgende Vredesmagazine verschijnen

HUMANISTISCH VREDESBERAAD

Postbus 235, 2300AE Leiden,
tel: 0648233329, giro: 79911
te Alphen.
(www.humanistischvredesberaad.nl)

Op 14 november 2009 staat het Humanistisch Vredesberaad (HVB) stil bij 25 jaar vredesberaad. Naast de presentatie van een jubileumboekje, zal er een presentatie zijn van Kees Schuyt getiteld: vrede & onvrede, zijn naoorlogse idealen verwirkelijkt? Lodewijk de Waal en de "zaal" leveren stof voor discussie. De uitreiking van de prijs voor vredesjournalistiek compleet de middag in de Artis te Amsterdam. Tijd: 13 -17 uur, toegang: euro 3,50, voor HVB-donateurs: gratis.

PAIS

De vereniging Pais is de Nederlandse tak van War Resisters International. Onze wortels gaan terug tot 1921, de naam Pais is veel jonger en ontstaan na vele fusies. Pais staat voor het ideaal van een wereld zonder oorlog en voor een geweldloze, duurzame en rechtvaardige samenleving. We zijn daarvoor op vele manieren actief in Nederland en via de WRI in de hele wereld.

Wilt u lid worden, ons steunen of zelf meedoen, kijk dan op: www.vredesbeweging.nl of bel: 015-785.01.37.

STOP DE WAPENWEDLOOP

Stop de wapenwedloop is van oorsprong een "samenwerkingsverband", ontstaan bij de opkomst van de massabewegingen, zoals tegen de neutronenbom aan het eind van de jaren zeventig jaren en die tegen de plaatsing van kruisraketten, bijna 20 jaar geleden.

Het vraagstuk van de strijd tegen oorlog heeft vele facetten. Hoe oorlog bestreden moet worden, daarover zullen wel verschillende benaderingen blijven bestaan. Maar deze strijd moet wel plaatsvinden, en daartoe blijft een boven partijen en richtingen uitstijgende vredesbeweging een noodzaak.

VD AMOK

VD AMOK is de voortzetting van de samenwerking tussen de Vereniging Dienstweigeraars (VD) en het Antimilitaristies Onderzoekskolлекief (AMOK). We doen onderzoek op het gebied van oorlog en vrede en leveren zo een bijdrage

tot een radicale vredesbeweging in de vorm van berichtgeving en analyses. Voor VredesMagazine maken wij de onderzoeks-dossiers.

Giften ter ondersteuning van ons documentatiecentrum en kantoor (waar ook Vredesmagazine wordt gemaakt) zijn welkom op giro 5567607 t.n.v. VD AMOK Utrecht.

Ons adres: Obrechtstraat 43 Utrecht 030 8901341
www.vdamok.nl

HAAGS VREDESPLETFORM

Aandachtspunten voor actie:

27 juni: Veteranendag. Er zal geen groepsdemonstratie komen, maar er komt wel straattheater.

8 augustus: Hiroshima-herdenking op de Anthoniesluis in Amsterdam

Volgende HVP-vergadering: 2 september a.s., Pandercafé, Binnendoor 28, Den Haag.

Secretariaat: Jan Bervoets, Valkenboskade 461, 2563 JC Den Haag (tel. 3922102), e-mail jan.bervoets@casema.nl.
website www.haagsvredesplatform.nl

ONDERZOEKSDOSSIER VD AMOK

AFRIKA

SOMALIË — DE VERWORDING TOT EEN ROVERSNEST

CONGO — PAX AMERICANA IN HET GROTE MERENGEBIED

ZIMBABWE ONDER DE SCHADUW VAN DE KOLONIALE ERFENIS

AFRICOM — EEN IJZEREN VUIST GEHULD IN FLUWEEL

Somaliër met geitenkudde bij Belet Weyne. Foto Sgt G.D.Robinson

SOMALIË — DE VERWORDING TOT EEN ROVERSNEST

Het is niet altijd kommer en kwel in Somalië geweest. Somalië was ooit welvarend. Voor de oude Egyptenaren en Grieken was dat het land waar wierook vandaan kwam. Later, toen een van de grote reizigers, Ibn Batuta (1325-1354) vanuit Marokko via de Somalische kust naar China reisde, beschreef hij de bloei van steden als Zeila, Berbera en Mogadishu. Het Noordelijke Zeila beschreef hij als een grote stad met een grote bazaar. Maar het stinkt daar vreselijk, wegens al het vis dat op straat schoon gemaakt wordt, en kamelen die er geslacht worden. Ook in het Nederland van de 17e eeuw bestond de indruk dat de Somalische kust rijk was. De eerste Nederlander bezocht in 1618 Zeila. Hij schreef "dat de stad beroemd is om zijn schapen met lange staarten en ander kleinvee naast Ethiopische slaven." Tot in de koloniale tijd zijn deze steden in afwisselende mate belangrijke handelssteden geweest. Deze steden waren belangrijk als marktplaats voor de nomaden. De stedelijke nijverheid verzorgde hen van de gewenste producten. Gedurende de koloniale periode is de achteruitgang van deze welvarende regio in gang gezet.

KOLONIALE VERDELING

Om de huidige Somalische toestand, wellicht een van de meest geteisterde landen in Afrika, enigszins te begrijpen, duik ik de geschiedenis in. Aan het einde van de 19e eeuw werden in de Hoorn van Afrika de koloniale grenzen, net als elders in Afrika, dwars door de volkeren heengetrokken. Clans werden afgesneden van hun weidegronden, verarming was het gevolg. De verdeling van de Somali over verschillende landen (Kenia, Ethiopië, Djibouti en Somalië) leidde tot de pan-Somalische gedachte. Die op haar beurt weer gevoed werd doordat de Somali buiten Somalië in veel gevallen onderdrukt werden. Deze koloniale erfenis is de oorzaak van een lange serie geweldadige conflicten.

Een tweede overblijfsel uit de koloniale periode zijn de economische en politieke tegenstellingen tussen Noord en Zuid Somalië, die een licht werpen op de deplorabele toestand waarin het land begin jaren negentig terecht is gekomen.

Noord Somalië, de voormalige Britse kolonie, was gedurende de koloniale periode leverancier van vee voor het aan de overkant gelegen Aden, de belangrijke Britse bunkerplaats op de zeeroute van Europa-India na de opening van het Suez-kanaal. Sinds 1886 was de Somalische havenstad Berbera de voor Britten de belangrijkste haven. Veetransport tussen Berbera en Aden was omvangrijk. Rond 1900 gingen 1.000 runderen, 80.000 schapen en geiten per jaar naar Aden. Deze vee-export leidde weliswaar tot de groei van een paar steden maar de keerzijde was uitputting van de weidegronden. De Britten deden niets aan de kolonie; alles was ondergeschikt aan de veeaanvoer.

In het Zuiden waren de Italianen de kolonisatoren. Zij hadden wel een infrastructuur opgebouwd, iets aan onderwijs gedaan en gepoogd Somalië tot een bananen en andere agrarische producten exporterend land te maken. Met als gevolg: het Zuiden kreeg later een dominante politieke en economische positie

in Somalië. Italië verloor weliswaar de 2e Wereldoorlog maar kreeg van de Verenigde Naties wel het mandaat over het Italiaanse deel van Somalië. En passant werden gebieden waar Somali wonen aan Ethiopië toegekend, zoals de Ogaden en het waterrijke Haud. Dit legde de basis voor een oorlog om de Ogaden in 1977.

OP WEG NAAR EENHEID

Tijdens de tien jaar durende hernieuwde Italiaanse overheersing verbeterde de situatie in de Somalische kolonie enigszins. De bananenproductie verviervoudigde ten opzichte van 1935. Het gebied werd zelfvoorzienend in suiker door de uitbreiding van de irrigatiewerken langs de rivieren. Bovendien troffen de Italiaanse ambtenaren maatregelen ter voorbereiding op de Somalische onafhankelijkheid door vijfduizend Somaliërs tot ambtenaar te benoemen. In het Noorden namen de Britten slechts dertig Somaliërs in hun apparaat op. Pas in 1954 stichtten zij de eerste school om een kader op te leiden voor het ambtenarenapparaat en de handel. Het gebied bleef als vanouds vlees en huiden exporteren.

Bij de onafhankelijkheid in 1960 was er weinig geregeld. Evenmin was er nagedacht over de consequenties van de eenwording. Wel was er één president, één vlag, één leger en één politie. Ook was er nagedacht over de zetelverdeling in de nationale vergadering: het Noorden kreeg 33 en het Zuiden 90 zetels. Er was één bindende ideologie, het pan-somalisme: alle Somali, ook die uit de buurlanden, behoren onder één regering en wel die van Mogadishu.

Het nieuw ontstane land werd met een aantal forse problemen opgezadeld als gevolg van de verschillende koloniale bestuurs-, rechts- en onderwijssystemen, taalgebruik etc. Een andere bron van conflicten lag in de situatie dat het Noorden economisch en politiek minder ontwikkeld was en door het Zuiden achtergesteld werd. Al snel na de onafhankelijkheid groeide de ontevredenheid in het Noorden.

*BARRE, VAN PRESIDENT TOT
'BURGEMEESTER'*

Gedurende de Koude Oorlog was Somalië een speelbal van de supermachten. Rusland leverde de wapens en militaire training terwijl het Westen de humanitaire hulp verstrekke. Ondertussen stortte de bananenexport in door de sluiting van het Suez-kanaal. Deze vormde uiteindelijk de aanleiding voor een staatsgreep in oktober 1969 waarbij Mohammed Siyad Barre aan de macht kwam. Deze nieuwe president riep de Socialistische Volksrepubliek Somalië uit. Hij stelde een aantal sociale en economische hervormingen voor. Zijn grootste verdienste was de invoering van het Somalisch als de officiële spreek- en schrijftaal met het gebruik van het Latijnse schrift. Dit ging gepaard met een alfabetiseringscampagne. Groot minpunt was dat vanaf het moment hij aan macht kwam, Barre's politiek gepaard ging met een leiderschapscultus, groei van de veiligheidsdiensten en een algehele groei van de overheid zonder economische verbetering. De leidende elite kwam uit een steeds nauwer wordende kring rond Barre. Een positie in het staatsapparaat stond garant voor ruime inkomsten. De Sovjet Unie kreeg ondertussen militaire faciliteiten in de Noord-Somalische havenstad Berbera.

Na de val van de Ethiopische keizer Haile Selassie in 1974 blies Barre de pan-Somalische ideologie nieuw leven in. De ontstane wanorde in Ethiopië bood een uitgelezen kans en op 17 juli 1977 vielen Somalische militaire eenheden de Ogaden binnen. Binnen twee maanden hadden de Somali het gehele gebied onder controle en lagen de Ethiopische steden Harar en Dire Dawa binnen het bereik van de artillerie. De Somalische inval riep geen formele protesten op. Zelfs kwam er wat militaire hulp uit Egypte, Iran en Saoedi Arabië. Cruciaal was, dat na verloop van korte tijd de Sovjet Unie Ethiopië steunde in plaats van Somalië. Met het voorspelbare gevolg dat de Somalische troepen werden teruggeslagen. Na Barre's nederlaag in de Ogaden steunden de Amerikanen Somalië.

Het verlies in de Ogadenoerlog was het begin van Barre's neergang en val. Er vond een mislukte coup poging plaats en in het Noorden waren anti-Barre demonstraties en aanvallen op militaire kon-

voien. Achtergrond hiervan was dat het Noorden ondertussen, vanwege huiden- en vleesexport, de belangrijkste economische poot van het land was geworden. Zij vormde 70% van de totale Somalische export, terwijl haar politieke invloed klein bleef. Het gewapend verzet tegen de regering Barre in het Noorden en het Midden van het land raakte gaandeweg steeds sterker georganiseerd.

In het Zuiden, ontstonden eveneens belangrijke gewapende opstandige bewegingen die vanaf het eind van de jaren 80 door Ethiopië werden gesteund. In de hoofdstad Mogadishu werd het steeds onrustiger. Er vonden voedsel- en brandstofrellen plaats. Eind jaren 80 was Barre's macht zodanig getaand, dat hij "burgemeester van Mogadishu" werd genoemd. Maar ook in de hoofdstad was hij de gebeurtenissen nauwelijks baas. De bevolking demonstreerde openlijk tegen hem. Barre's finale begon toen Italië in juni 1990 als eerste haar hulp stopte. Kort daarop, na een grote slachtpartij in Mogadishu en het gevangen nemen van leden van de vreedzame oppositionele Manifesto groep, deden de Verenigde Staten hetzelfde. Onder deze buitenlandse druk zei Barre eind 1990 nog verkiezingen toe en dat hij een meerpartijensysteem zou instellen. Maar het was allemaal te weinig en te laat. De laatste fase van de periode Barre breekt aan wanneer op 30 december 1990 de bevolking van de hoofdstad in opstand komt, terwijl de troepen van een van de verzetsbewegingen, het Verenigd Somalisch Congres, de stad belegerden. Het was uiteindelijk de bevolking van Mogadishu, die de dictator na vier weken, op 27 januari 1991, op de vlucht deed slaan. Deze gevechten alleen al kostten aan 4.000 mensen het leven.

Reeds op 2 januari 1991, aan de vooravond van de 1^e Golfoorlog, werden diplomaten, personeel van de Amerikaanse en ander ambassades geëvacueerd. De Amerikaanse en Russische ambassadeurs, vertegenwoordigers van de naties die Somalië het zwaarst bewapend hadden, ontvluchtten gebroederlijk Mogadishu met de laatste helikopter.

SOMALIË UITEENGEVALLEN

Na Barre's vlucht kwamen twee processen op gang. In de eerste plaats militaire interventies van buitenaf. Allereerst die

van de Verenigde Naties (periode 1992-1995) onder de namen UNOSOM I, UNITAF, UNOSOM II en Operatie Restore Hope. Veel Somaliërs verzetten zich tegen de buitenlandse inmenging, hetgeen leidde tot de dood van 24 Pakistaanse en 19 Amerikaanse militairen. De meesten sneuvelden in en rond Mogadishu.

Tegelijkertijd viel het land uiteen. In 1991 ontstond Somaliland (de voormalige Britse kolonie). Dit gebied is nog steeds onafhankelijk maar wordt niet door de internationale gemeenschap als een zelfstandige staat erkend. Het is daar in tegenstelling tot het Zuiden rustig, men is doende met de heropbouw. Puntland (ten Zuiden van Somaliland) heeft zich een semi-autonome status toegeëigend. Het overige deel van Somalië heeft diverse autonome gebieden en rivaliserende regeringen en gewapende organisatie gekend. De belangrijkste hiervan was vanaf 2004 de Somalische overgangsregering terwijl in juni 2006 de Unie van Islamitische Rechtbanken (ICU) werd opgericht om met behulp van de sharia orde op zaken te stellen en op te treden tegen het geweld van de krijgsheren in Mogadishu en wijde omgeving. Het ICU had succes. Een aantal krijgsheren werd verdreven, maar het steunde tegelijkertijd de Somali in de Ethiopische Ogaden. Het ICU kreeg steun van Eritrea (Ethiopië's grote rivaal) waardoor het vrij snel een groot deel van zuidelijk Somalië onder controle kreeg. Deze ontwikkeling was de directe aanleiding voor Ethiopië om met een troepenmacht (van 10.000 man) en met instemming van de Verenigde Staten (angst voor het fundamentalisme) en Puntland zuidelijk Somalië binnen te vallen ten gunste van de overgangsregering. Het Islamitisch bewind van Sheikh Ahmed (ICU) werd omver geworpen. Vele Somaliërs beschouwden de Ethiopiërs echter als een bezettingsmacht. Nadat de Ethiopische troepen zich begin 2009 hadden teruggetrokken, keerde dezelfde Sheikh Ahmed in februari terug als president met instemming van alle partijen daar hij een goed tegenwicht vormt voor de zeer radicale islamitische organisaties, waarmee op dit moment zwaar gevochten wordt. Een nieuwe vluchtelingenstroom uit Mogadishu is het gevolg.

PIRATERIJ OF SOCIAAL BANDITISME

Deze voortdurende strijd trekt echter nauwelijks de aandacht. Het raakt ons niet, in tegenstelling tot de Somalische piraterij die een bedreiging voor de internationale scheepvaart vormt. Die zeepiraterij speelt echter al sinds het begin van de jaren 90. Pas sinds 2005 maken veel internationale organisaties, zoals de International Maritime Organization en het Wereldvoedselprogramma zich zorgen over de toename ervan. Op 7 oktober 2008 heeft de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties Resolutie 1838 aangenomen waarbij landen met schepen in de regio opgeroepen worden militaire actie te ondernemen tegen kapingen. Op dit moment zien we, dat diverse coalities van landen in de omgeving opereren om de piraterij in te dammen. Daarnaast verschijnen er berichten dat Somalische vissers zichzelf organiseren en terugvechten tegen zeepiraten en dat in Puntland milities georganiseerd worden omdat eigen vissers aangevallen worden. Zij hebben al piraten aangehouden.

Vier zaken zijn van belang ter verklaring van de omvang van de zeepiraterij. Ten eerste vormt de clan nog wel een veilige thuishaven, maar is de macht in de clans door de langdurige burgeroorlog vaak overgenomen door criminelen en krijgsheren. Ten tweede valt er voor de Somali nauwelijks iets te verdienen door de decennia-durende chaos. Ten derde ziet het er naar uit dat Somalische vissers tot zeepiraterij waren overgestapt omdat buitenlandse vissers met grote trawlers de zee leegvissen. Tenslotte kent heel de Hoorn van Afrika een lange traditie van shifta, een vorm van sociaal banditisme. Dit kan variëren van Robin Hood-achtige vormen, rebellie/opstand en banditisme als vorm van inkomstenwinning. Vaak was de shifta een mengvorm van alle drie. Vele leiders in de Hoorn van Afrika zijn aan de macht gekomen via shifta: gewapende bendes die uit armoede ontstaan zijn of voortkomen uit regelrecht verzet tegen leiders. Dus het is een mix van sociale en economische belangen. Vaak waren zij voor de bevolking een soort helden die voor inkomsten of bevrijding zorgden. De shifta grijpt om zich heen, wanneer er op een "gewone" manier geen inkomsten te verwerven zijn, zoals nu in Somalië. De zeeshifta is big business. Terwijl de arme en werkloze Somali het vuile werk op-

Langs de kust van Somalië vangen vissers steeds minder vis en moeten verder de zee in. Foto Micah/Redux/HH

knappen, wordt het grote geld door een kleine machtselite opgestreken. Volgens de Keniaanse Minister van Buitenlandse Zaken hebben Somalische piraten meer dan 150 miljoen dollar losgeld gekregen in periode van november 2007 tot november 2008. Met name in Kenia zal dat een probleem vormen, omdat daar veel geld geïnvesteerd wordt in vastgoed. De gewone Somali wordt ook hier dus niet wijzer van.

Hans Alles

(Hans Alles is de schrijver van Welzijnsimperialisme. Nieuwe orde in Somalië. Ravijn 1993)

CONGO - PAX AMERICANA IN HET GROTE MERENGEBIED

De datum van 20 januari 2009 zal de geschiedenis ingaan als een belangrijk moment. Voor het eerst werd een 'zwarte' president tot leider van de VS geïnstalleerd. Maar terwijl de hele wereld hoopvol toekeek hoe Barack Obama de eed van trouw aflegde, vond in Oost-Congo eveneens een memorabele gebeurtenis plaats. Met toestemming van de Congolese president, Joseph Kabila, trok het leger van Rwanda massaal Congo binnen. Het ging om een gemeenschappelijke militaire operatie van het Congolese leger (de FARDC) en het Rwandese leger (de RDF) met de bedoeling de Hutu-strijders in Oost-Congo te elimineren, waarvan gezegd wordt dat ze schuldig zijn aan de genocide in Rwanda.

GEZAMENLIJKE MILITAIRE OPERATIE

Het binnenrukken van het leger van Rwanda was een schokkende gebeurtenis voor de Congolese burgers die de verschrikkingen van de oorlog en de moordpartijen door de Rwandezers nog vers in het geheugen hebben. De Rwandese troepen, volgens schattingen 6.000 man, voegden zich bij het Congolese leger en rukten op naar diverse plaatsen in Noord-Kivu. De Congolese regering bevestigde de aanwezigheid van de Rwandese troepen, maar vermeldde als geruststelling dat het ging om een gezamenlijke militaire operatie tegen de FDLR. Dit rebellenleger van Rwandese Hutu, dat zich in de Kivu-provincies genesteld had, was oorspronkelijk gevormd door de na 1994 uit Rwanda gevluchte milities en burgers. Het FDLR vormde bij voortduring een voorwendsel voor Rwanda voor militaire agressie tegen Congo. Diverse partijen beschuldigden de Congolezen ervan de FDLR te steunen.

Tot ieders verrassing sloot ook rebellenleider Nkunda uit Noord-Kivu met zijn CNDP zich bij het Congolese leger aan. Wellicht speelde een rol dat Nkunda in de FDLR een concurrent zag voor de exploitatie van de grondstoffen, met name coltan en cassiteriet, die in deze oostelijke provincie rijkelijk voorhanden zijn. Volgens de Congolese regeringswoordvoerder zou de operatie veertien dagen duren. Het Congolees parlement was niet geïnformeerd over de actie. Ook de stafchef van de FARDC was niet geïnformeerd, evenmin als het in Congo gestationeerde VN-vredesleger, de MONUC. De actie was dus in het geheim opgezet, in

nauw overleg tussen Kabila en Kagame, gesteund door hun persoonlijke militaire adviseurs. Voor Rwanda betrof dit generaal James Kabarebe, een militair die gezocht wordt door zowel de Franse als de Spaanse rechter vanwege oorlogsmisdaden.¹

Over het verloop van de actie is niet veel bekend. Op 28 februari werd de actie gestaakt en keerden de Rwandese militairen officieel huiswaarts. Hoewel de actie geen oplossing heeft gebracht – de FDLR is immers niet verslagen – berichtten in de VS dat de operatie een succes was geweest. Dit laatste roept de vraag op welke rol de Amerikanen hebben gespeeld bij deze wonderbaarlijke coalitie van voorheen notoire vijanden.

ROL VAN DE VS

De Belgische journaliste Colette Braeckman sprak op haar weblog haar verbazing uit over de wending van 180 graden in de verhoudingen tussen Rwanda en Congo. Zij hield het voor de eerste diplomatieke overwinning van Obama. Het is bekend dat hij al voor zijn aantreden als president zei dat de "idiote oorlogen" in Oost-Congo moesten stoppen. Hij vond ook dat buurlanden de stabiliteit van Congo niet in gevaar mochten brengen. Toen Nkunda in november met zijn leger optrok naar de hoofdstad van Noord-Kivu, Goma, onstond er onrust in de internationale gemeenschap: binnen de EU, de Afrikaanse Unie en de organisatie van Zuidafrikaanse landen, de SADC, gingen stemmen op voor een militaire interventie. Gevreesd werd voor uitbreiding van de oorlog en voor het lot van de tienduizenden vluchtelingen in het gebied.

Geen van de genoemde internationale organisaties kwam tot reëel ingrijpen. Maar achter de schermen werden plannen uitgebreed door de staf van Obama, die ervan overtuigd was dat de FDLR alleen door het Rwandese leger verslagen kon worden. Het zwakke Congolese leger was daar niet toe in staat. Volgens Braeckman heeft Obama, na zijn verkiezing tot presidentskandidaat, de telefoon gegrepen en Kabila en Kagame het plan voorgelegd van een gezamenlijke militaire operatie.² De problemen van de CNDP en de FDLR zouden tegelijk opgelost moeten worden. Om aan de wensen van Congo tegemoet te komen, moest Rwanda concessies doen en de steun aan Nkunda stoppen.³ Daarmee zou de controverse tussen Rwanda en Congo beëindigd zijn.

Het vermoeden van Colette Braeckman dat de gezamenlijke militaire operatie tot stand kwam via geheime diplomatieke interventie van de VS, wordt in latere berichten bevestigd. Dat bovendien de positie van zowel Kabila als Kagame niet erg rooskleurig was, en de twee leiders tot de gezamenlijke operatie noopte, beschrijft Kris Berwouts van de Europese koepel van ontwikkelingsorganisaties EURAC, zonder overigens de Amerikaanse invloed te noemen.⁴ Kabila had sinds zijn aantreden als president in 2006 het volk beloofd dat hij vrede zou brengen, wat niet gelukt was. Het Congolese leger had verschillende nederlagen tegen de CNDP geleden. Kagame had internationaal aan waardering ingeboet: In december 2008 was een rapport van VN-experts verschenen, waarin onomwonden van militaire steun van Rwanda aan de CNDP werd

gesproken. Twee Europese landen, Nederland en Zweden, schorpten daarop de budgetsteun aan Kagame op. Verder hadden EU-waarnemers in een rapport van september 2008 de Rwandese parlementsverkiezingen afgekraakt. En tenslotte speelde de kwestie van de arrestatiebevelen van twee Europese rechters tegen militairen van Kagame.

Half maart werd op een persconferentie door de Amerikaanse ambassadeur aan de Congolese pers duidelijk gemaakt dat de VS achter de militaire operatie van Kabila en Kagame zat.⁵ Het militaire plan bleek te zijn uitgewerkt door Africom. (zie over Africom het artikel van Karel Koster op blz. 30 in dit nummer)

Het doel van Obama was dus om rust te brengen in de regio van de Grote Meren. Daartoe diende de gemeenschappelijke operatie van de legers van Congo en van Rwanda. De operatie werd in de VS een succes genoemd omdat de betrekkingen tussen de presidenten van Rwanda en Congo erdoor verbeterd zouden zijn en Rwanda na deze expeditie niet zo gauw meer met agressieve bedoelingen zijn buurland zou binnenvallen. Na de actie begon dan ook het Amerikaans beleid voor de Grote Meren duidelijke vormen aan te nemen. Wat Rwanda betreft: de band met Amerika en de steun die al bestond onder Clinton en Bush werd bevestigd en verstevigd. Het verschil met zijn voorgangers is dat Obama niet langer wil dat Rwanda de grondstoffen van Congo plundert. Dit moet nu legaal gebeuren door het versterken van de economische samenwerking tussen deze landen. Een plan hiervoor werd door de vroegere Amerikaanse Afrika-specialist Herman Cohen eind vorig jaar gepubliceerd.⁶ Militair gezien beschouwt de VS Rwanda als een belangrijke steunpilaar. De VS heeft een militaire basis in Rwanda en is van plan een groot militair vliegveld aan te leggen bij Kigali. Onlangs bezocht de commandant van Africom, generaal Ward, Rwanda om plannen te bespreken voor versterking van de Rwandese militaire capaciteit. Rwanda is op militair gebied onbetwist leider van de regio en wordt hierin nog versterkt door de Amerikaanse hulp.

Wat Congo betreft: de VS heeft dit land niet met lege handen achtergelaten. Kort na de militaire operatie werd een donatie van \$ 700 miljoen toegezegd als ontwik-

kelingshulp. Bovendien gaan de Amerikanen, in het kader van Africom, helpen bij de training van het Congolese leger en het opzetten van een Congolese snelle interventiemacht. Minister van Buitenlandse Zaken Clinton heeft hierover met haar Belgische collega afspraken gemaakt, vanwege de grotere kennis en ervaring van België in Congo. Wat de Amerikanen beogen met hun bemoeienis met Congo is voornamelijk het terugdringen van de Chinese belangen.

De Congolese regering heeft sinds 2007 contracten met enkele Chinese staatsbedrijven die China het recht geven op koper- en cobaltwinning in de zuidelijke provincie Katanga, waarbij in ruil daarvoor Chinese bedrijven een groot aantal ontwikkelingsprojecten gaan opzetten. Het zou behalve om ziekenhuizen en woningen, gaan om wegen en spoorrails om het hele land toegankelijk te maken. Deze projecten zijn voor Congo van immens belang en het zag er naar uit dat de hulp van China een belangrijke impuls voor de economie van Congo zouden worden. Op dit moment heeft het IMF de Congolese regering onder druk gezet om de contracten met China te herzien. Dit onder het mom dat ze Congo's buitenlandse schuld zouden vergroten.

Dat het Amerikaanse bedrijfsleven de vruchten plukt van de militaire operatie blijkt onder andere uit het feit dat het koperbedrijf Freeport-McMoran de mijnbouwactiviteiten in de provincie Katanga ongehinderd kan voortzetten.⁷ Dit bedrijf is bezig met koperwinning in Tenge-Fungurume in een mijn waarvan de waarde op \$ 60 miljard wordt geschat. Hoewel een regeringscommissie had bepaald dat de contracten heronderhandeld moesten worden omdat ze nadelig zijn voor de Congolese staat, verklaarde de Congolese Minister van Mijnbouw onlangs dat ze niet significant veranderd hoeven worden.

Onze conclusie is dat Congo weinig heeft gewonnen met de gezamenlijk militaire operatie met buurland Rwanda onder de auspiciën van Amerika. Voor de VS, net als voor andere industriestaten, zijn de rijkdommen van de Congolese bodem van groot belang voor de instandhouding van hun welvaart en onder de dekmantel van het bevorderen van vrede en veiligheid gaat het hen voornamelijk om het versterken van de eigen economische macht.

De laatste berichten, zoals nieuwe moordpartijen door de FDLR, maken duidelijk dat de Pax Americana voor de Congolese burgers niets oplevert en hen niet op weg helpt naar een menswaardig bestaan.

Nelly Koetsier

Lid werkgroep CongoNed

Website: www.congoned.dds.nl

Noten

1. Arrestatiebevelen Bruguere tegen 9 RPA-militairen (nov. 06) en van Andreu Merelles tegen 40 RPA-militairen (febr. 08).
2. Le Soir 6/3/09
3. Nkunda werd in januari 2009 gearresteerd en vervangen door Bosco Ntaganda, die gezocht wordt door het Strafhof.
4. Note d'analyse sur le Nord-Kivu (www.congoforum.be, 04.02.09)
5. Le Potentiel 17/2/09
6. New York Times: "Can Africa Trade Its Way to Peace?" 15/12/08
7. "Congo Completes Mining Review, Plans No 'Significant' Changes" March 26 2009, Bloomberg

FRANSE MILITAIRES BLIJVEND AANWEZIG IN AFRIKA

Het Franse leger heeft zijn koloniale erfenis in Afrika altijd gekoesterd en de nieuwe defensiepolitiek van president Sarkozy heeft daar tot nog toe weinig verandering in gebracht. In 2008 waren de volgende Franse militaire detachementen permanent in Afrika actief in het kader van de zogenaamde Opérations Extérieures (overzeese operaties).

Senegal 1150 militairen: infanteriebataljon, transportvliegtuig, maritiem patrouillevliegtuig, helikopter
 Gabon 800 militairen: infanteriebataljon, 2 transportvliegtuigen, 6 helikopters
 Mayotte 350 militairen: 2 wachtschepen, infanteriedetachement, 300 gendarmes
 Djibouti 2900 militairen: 2 regimenten, transportvliegtuig, 10 gevechtsvliegtuigen, 10 helikopters, 1 maritiem patrouillevliegtuig
 Réunion 4000 militairen: pararegiment, 2 fregatten, 2 patrouilleboten, 2 transportvliegtuigen, 2 helikopters, 1050 gendarmes, 1150 lokale hulptroepen
 Daarnaast is er een maritieme presentie in de Indische Oceaan (1250) en de Golf van Guinee (100)

Ten slotte de lopende operaties:
 Épervier in Tsjaad 1200 militairen: 6 gevechtsvliegtuigen, 2 transportvliegtuigen, 1 infanteriecompagnie
 EUFOR Tsjaad 1550 militairen: logistieke basis, tactische groep (EU-missie)
 Licorne in Ivoorkust, 1650 militairen (VN-missie)

In de toekomst willen de Fransen hun troepen meer politieke dekking geven door ze in te bedden in EU-operaties. De Europese belangen in Afrika zullen belangrijker worden dan de traditionele steun aan min of meer dubieuze regimes (interventies in 1986 in Tsjaad, 1994 Rwanda, 1997 Congo Brazzaville, 2002 Ivoorkust)

KK/VD AMOK

Bronnen:

Wall Street Journal, 16 mei 2007, *Out of Africa: French 'Cell' faces uncertain future under Sarkozy*.
 Forces françaises hors métropole en 2008. Livre blanc sur la défense et la sécurité nationale (2008).

BETROKKEN PARTIJEN

- FDLR** Bestaat uit Hutu vanuit Rwanda, die in 1994 naar Oost-Congo vluchtten. De meer dan een miljoen vluchtelingen brachten enorme schade toe aan de Congolese bevolking in de provincies Noord- en Zuid-Kivu.
- RPA** Leger van de Rwandese president Kagame. In 1996 viel de RPA Congo binnen en viel de Hutu-vluchtelingenkampen aan. Honderdduizenden Rwandezen en Congolezen werden vermoord.
- RDF** Nieuwe naam voor de RPA.
- FARDC** Het Congolese regeringsleger.

Laurent Kabila

Hij veroverde Zaïre (Congo) met hulp van het Rwandese leger. In 1998 stuurde hij de Rwandezen het land uit, waarna de 2e oorlog begon, waar ook Oeganda bij betrokken was. Kabila werd vermoord in januari 2001

Joseph Kabila

Zoon van Laurent Kabila. Volgde zijn vader op na diens dood in 2001. Onder zijn regering werd in 2003 een overgangsregering ingesteld waarbij voormalige rebellenleiders hoge posten kregen. Na verkiezingen in juli 2006 werd hij officieel president.

Laurent Nkunda

Congolees Tutsi-generaal die zich niet wenste te schikken naar bevelen van Joseph Kabila en in Noord-Kivu een rebellie startte.

CNDP

Naam voor het rebellenleger van Nkunda sinds 2007

ZIMBABWE ONDER DE SCHADUW VAN DE KOLONIALE ERFENIS

Niet zozeer in Nederland, maar wel in de Angelsaksische wereld, heeft Zimbabwe van tijd tot tijd op het kandidatenlijstje landen gestaan voor militaire interventie. Zelfs de Zuid-Afrikaanse bisschop Tutu speelde vorig jaar met die gedachte. En in kringen van de Zimbabweaanse oppositie was een tijdlang een liedje populair dat luidde: "Saddam is weg. Nu is Mugabe aan de beurt." Militaire interventie is geen oplossing voor de ingewikkelde situatie in Zimbabwe, die momenteel langs pragmatische weg tijdelijk lijkt te zijn gestabiliseerd. Een cruciale factor, die in onze streken vaak over het hoofd wordt gezien, is de landkwestie. Dit thema stond centraal in een artikel van prof. Mahmood Mamdani van Columbia University (zelf van Oegandese afkomst) in de London Review of Books (LRB) van vorig jaar december. Dit leidde tot een felle discussie die in de LRB te lezen is. Hieronder een samenvatting van het artikel.

Het is moeilijk een persoon te bedenken die in het Westen feller wordt bekritiseerd dan Robert Mugabe. Zowel linkse als rechtse commentatoren portretteren hem als een brute dictator, die de schuld is van het verval van Zimbabwe tot een staat van hyperinflatie en armoede. Er is geen twijfel over mogelijk dat Mugabe een autoritair heerser is, die bereid is om het gewelddadige gedrag van zijn aanhangers te tolereren en zelfs aan te moedigen. Zijn politiek heeft bijgedragen tot de verwoesting van de economie van het land, hoewel sancties daar wel degelijk ook een rol bij hebben gespeeld. Zijn weigering om de macht te delen met de groeiende oppositiebeweging in het land, die grotendeels gebaseerd is op de vakbeweging, heeft geleid tot een ernstige impasse.

Maar dit is geen antwoord op de vraag hoe Mugabe erin is geslaagd zolang te overleven. Want hij heeft niet alleen geregeerd met geweld, maar ook met instemming van de bevolking en zijn landhervormingen, hoe hardvochtig ook, hebben hem een aanzienlijke populariteit opge-

leverd, niet alleen in Zimbabwe, maar in heel zuidelijk Afrika.

De guerrillastrijd tegen het blanke regime van Ian Smith werd in belangrijke mate gevoed door de ongelijke verdeling van het land. Als resultaat van een langdurig proces van landdiefstal vanaf de jaren negentig van de 19^e tot en met de jaren vijftig van de 20^e eeuw waren rond de 6.000 blanke boeren in het bezit geraakt van bijna 40% van de grond en dan ook nog de meest vruchtbare gedeeltes.

Bij de overeenkomst van Lancaster House in 1979, die een eind maakte aan de gewapende strijd en de meerderheidsregering instelde, werd hiermee onvoldoende rekening gehouden. Er werd bepaald dat tot 1990 overdracht van land alleen op vrijwillige basis zou plaatsvinden en dat de blanke bevolking tot 1987 kon beschikken over een aantal parlamentszetels dat een effectief veto op wijzigingen van de overeenkomst opleverde. Het gevolg daarvan was dat de landoverdrachten in de loop van de jaren tachtig stagneerden. Het land dat werd overgedragen was veelal van mindere kwaliteit

en het verbod op onteigeningen dreef de prijzen op. De toenemende landhonger leidde in die tijd al tot landbezettingen. Het regime van Mugabe creëerde als antwoord speciale lokale controlegroepen die de landbezitters (*squatters* geheten) massaal verdreven.

De eis voor landhervorming kwam zowel van de veteranen van de bevrijdingsoorlog als van de kleine, maar groeiende middenlaag van inheemse zakenlieden, de twee belangrijkste groepen die tot dan toe hadden geprofiteerd van de onafhankelijkheid onder het meerderheidsbewind. De landagitatie werd voortgedreven door de verenigde veteranenorganisatie met 200.000 leden uit de twee belangrijkste etnische groepen, de Shona-meerderheid en de Ndebele. De belangrijkste eisen van de veteranen betroffen pensioenen en landverdeling. De beweging kon gelden als zowel onafhankelijk van Mugabe en zijn regeringspartij Zanu-PF als in zekere mate landelijk representatief. Dit laatste was een verschil met de vakbeweging, die vooral sterk was in de stedelijke gebieden. Deze had zich in de jaren negentig in de context van acties tegen het bezuinigingsprogramma van het IMF, waarmee de regering had ingestemd, losgemaakt van de regeringspartij. In 1997 vond een algemeen staking onder leiding van de vakbond plaats, het volgende jaar opnieuw massale acties, waarbij in toenemende mate ook ambtenaren en personeel uit onderwijs en gezondheidszorg zich tegen de regering keerden.

WILDE LANDBEZETTINGEN

Om zijn regime te continueren, maar ook om toe te geven aan de toenemende druk van de landbezettingen schreef Mugabe in 2000 een referendum uit over twee wijzigingen in de grondwet van Lancaster House. De ene zou hem in staat stellen nog twee termijnen aan de macht te blijven en daarmee immuniteit voor ambtsmisdrijven voor hem en zijn groep te verwerven. De andere moest het mogelijk maken land te onteigenen zonder compensatie. De redenering daarachter was dat Engeland maar voor de compensatie van het in koloniale tijd verworven eigendom moest zorgen.

Aan het werk op een tabaksplantage van een blanke boer. Tabak is (was) belangrijkste agrarische exportproduct van Zimbabwe. Foto Roel Burgler

Daarover waren in Lancaster House afspreken gemaakt, maar Engeland had tot 1992 veel minder geld aan het desbetreffende fonds bijgedragen dan destijds was verwacht. De New Labourregering, die in 1997 was aangetreden, weigerde bij te springen, omdat zij zich niet verantwoordelijk voelde voor de koloniale verhoudingen.

Maar de grondwetswijzigingen werden door de bevolking in meerderheid verworpen, althans door de ruim 20% die gingen stemmen. Daarbij viel op dat in de stedelijke centra Harare en Bulawayo de voorstellen werden afgewezen met drie tegen één, terwijl op het platteland op grote schaal niet werd gestemd.

De reactie op de uitslag van het referendum was een golf van wilde landbezettingen. Aanvankelijk trad het regime (Mugabe was in het buitenland) op zoals tot dan toe gebruikelijk en gaf de politie opdracht de landbezitters te ontruimen. Na terugkeer wijzigde Mugabe onder druk van de veteranen zijn koers. Een grootscheepse gedwongen landhervorming kwam op gang. De regering kondigde af dat de onteigende (blanke) boeren wel gecompenseerd werden voor verbeteringen die ze op hun land hadden doorgevoerd, maar niet voor het land zelf "aangezien dit gestolen was in de koloniale tijd van de oorspronkelijke eigenaren."

Tot half 2003 bleven de bezettingen massaal en ongehinderd doorgaan. Het was

de grootste overdracht van eigendom in zuidelijk Afrika sinds de koloniale periode. 80% van de blanke boeren werden onteigend, meer dan 100.000 kleine boeren verwierven eigendom. Plaatselijke comités van veteranen, vertegenwoordigers van de regerende partij en traditionele leiders organiseerden het proces. In sociaal en economisch – maar niet in politiek – opzicht was dit een democratische revolutie. Maar de prijs was hoog.

BOYCOT

Het eerste slachtoffer was de rechtsstaat. De parlementaire verkiezingen van 2000 werden vervalst en verliepen extreem gewelddadig, waarbij in sommige gevallen de staat het geweld organiseerde en het in elk geval tolereerde. Daarnaast werden ook de landarbeiders getroffen (ongeveer 300.000 waarvan de helft part-time). Deze groep bestond vooral uit arbeidsmigranten, deels uit het buitenland. Sommigen behielden hun werk op de suiker- en theeplantages, maar velen werden gedwongen te vertrekken. Een andere groep slachtoffers werd gevormd door de arme stedelijke bevolking die geprobeerd had de landbezettingen ook in de steden door te zetten. Deze bezettingen werden door de staat met hardhandige repressie aangepakt, omdat men bang was in de steden de controle over het proces te verliezen.

Tenslotte werd de voedselproductie zwaar getroffen. Zimbabwe, dat vroeger voedsel kon exporteren heeft nu een tekort aan deviezen en voedsel. Overigens spelen droogte door klimaatverandering en boycotmaatregelen door donorlanden hierbij ook een rol. Die boycot was al in 1998 begonnen en had als aanvankelijke aanleiding niet de landkwestie, maar de interventie van Zimbabwe in de oorlog in Congo van augustus 1998.

De ervaringen met de landhervorming in Zimbabwe hebben in Zuid-Afrika en alle vroegere koloniën waar gebrek aan land een rol speelt de alarmbellen af laten gaan. De tot nu toe bewandelde weg van vreedzame herverdeling en ontwikkeling is niet de enig mogelijke gebleken. In de ogen van de verontruste Zuid-Afrikaanse regering van Mbeki verergerden de sancties en andere destabiliserende maatregelen door het Westen de situatie in Zimbabwe. Overigens stuit deze verzoenende non-interventiepolitiek ook binnen de Zuid-Afrikaanse vakbeweging en het ANC op toenemende kritiek. Het is opvallend om te zien hoe niet alleen pro-Westerse regeringen deelnemen aan het sanctieregime, maar veel progressieve intellectuelen en activisten zich met hun vroegere vijanden verenigd hebben in een poging om een autoritaire regering uit het zadel te lichten, die zich vastklampt aan de macht op basis van historische grieven over koloniale landdiefstal. Symbolisch daarvoor was de weigering door Zuid-Afrikaanse bonden van de vakcentrale Cosatu om in Durban een lading Chinese wapens te lossen die bestemd was voor Zimbabwe.

De crisis in Zimbabwe is symptomatisch voor de diepe kloof tussen het stedelijke milieu en het platteland. De nationalisten zijn in staat gebleken om de stedelijke oppositie, ondersteund door Westerse sancties, het hoofd te bieden, omdat ze worden gesteund door grote aantallen boeren. Dat komt omdat het centrale probleem uit de koloniale erfenis – de landkwestie – onopgelost en explosief is gebleven na de onafhankelijkheid.

(Bron: Mahmood Mamdani, *Lessons of Zimbabwe*. London Review of Books, 23 december 2008. Samenvatting Kees Kalkman)

AFRICOM

EEN IJZEREN VUIST GEHULD IN FLUWEEL

Al tientallen jaren is de hele wereld door de VS verdeeld in militaire bevelsgebieden. Dat is nodig om de Amerikaanse strijdkrachten efficiënt in te kunnen zetten in de gebieden waar ze nodig zijn om de Amerikaanse macht te projecteren. Tot 2008 was Afrika 'toegewezen' aan drie verschillende hoofdkwartieren: *Pacific Command* (Stille Oceaan), *Central Command* (Midden-Oosten) en *European Command*. De veranderende machtsverhoudingen in de 21^e eeuw maakten een herschikking noodzakelijk. In 2006 werd besloten tot het installeren van een nieuw bevelsgebied, *Africa Command* (AFRICOM) dat op 1 oktober 2008 operationeel is geworden. Het bestaat voornamelijk uit een beperkte infrastructuur, een centraal hoofdkwartier in Stuttgart met subhoofdkwartieren voor de marine (Napels), de luchtmacht (luchtmachtbasis Ramstein) en de landmacht (Vicenza, Italië). Dat zijn in essentie planningseenheden die de missie van AFRICOM moeten uitvoeren. Ze bevinden zich allemaal buiten Afrika. Dat is opmerkelijk. Het is het gevolg van de tegenwerking van een groot aantal Afrikaanse landen, waaronder Zuid-Afrika en Nigeria, die geen permanente buitenlandse militaire installaties op hun grondgebied wensen. Dat wantrouwen vindt zijn oorsprong in de koloniale geschiedenis, maar ook de recente Amerikaanse interventieoorlogen in Afghanistan, Irak en Somalië (met behulp van bondgenoot Ethiopië) spelen een rol. Dat heeft tot gevolg dat alle activiteiten zich concentreren rond trainingsmissies, oefeningen, vlootbezoeken en ad hoc operaties. Er is één uitzondering: de Amerikaanse basis Camp Lemonier in Djibouti (Hoorn van Afrika) herbergde eind 2008 1.349 mannen en vrouwen, behorend tot landmacht, luchtmacht, marine en mariniers. Vanuit deze basis worden door het East Africa Counter Terrorism Project operaties in Kenia, Ethiopië, Oeganda, Tanzania en Eritrea georganiseerd. Dit project valt onder AFRICOM, maar is een onderdeel

van Operation Enduring Freedom – de wereldwijde Amerikaanse jacht op terroristen.

MISSIE

Officieel wordt de missie van AFRICOM als volgt omschreven:

"United States Africa Command, voert samen met andere Amerikaanse regeringsorganen en internationale partners, doorlopende veiligheidsoperaties uit door middel van bilaterale militaire programma's, militair ondersteunde activiteiten en andere militaire activiteiten waartoe opdracht wordt gegeven, om een stabiele en veilige Afrikaanse omgeving te bevorderen, ter ondersteuning van het Amerikaanse buitenland beleid." (eigen vertaling, www.africom.mil)

AFRICOM heeft, met een begroting van \$300 miljoen voor het begrotingsjaar 2009 (JDW 9 oktober 2008) nauwelijks eigen militaire middelen. Vliegtuigen, tanks, schepen: alles moet geleend worden van naburige hoofdkwartieren, net als de centraal vanuit het Pentagon gecontroleerde strategische middelen zoals spionagesatellieten en speciale troepen. Dat komt deels omdat het Command nog in opbouw is, maar ook vanwege de beperkingen van de boven beschreven missie, die de nadruk legt op opleiding en ondersteuning van plaatselijke militairen door het aangaan van bilaterale samenwerkingen met regeringen. Bovendien heeft AFRICOM een zwaar civiel element: één van de plaatsvervangende bevelhebbers is een burger van het Amerikaanse State Department (Ministerie van Buitenlandse Zaken). De bedoeling is om de militaire activiteiten in te passen in een scala van civiele hulp programma's, die bijvoorbeeld door de Amerikaanse hulporganisatie USAID worden uitgevoerd. Dit is in feite niets anders dan de gecoördineerde aanpak van militaire en civiele

activiteiten die in Nederlandse kring gepopulariseerd is als de '3D' aanpak (*diplomacy, defence, development* – diplomatie, veiligheid en ontwikkeling) ofwel de zogenaamde 'alomvattende aanpak' (*comprehensive approach*).

Het gebruik van het civiele jargon en de niet-militaire middelen is niet alleen noodzakelijk om brede invloed te verwerven: het werkt ook als camouflage voor de geopolitieke strategische doelen die op de achtergrond spelen en van doorslaggevend belang zijn.

In de Afrikaanse media wordt ervan uitgegaan dat het de VS vooral te doen is om het veiligstellen van de Amerikaanse invloed in de gebieden waar ze een belangrijk deel van haar olie vandaan haalt. Men schat dat in 2015 25% van de Amerikaanse oliebehoefte uit Afrika moet komen. Leveranciers zoals Nigeria (waar Shell een leidende rol speelt) en Angola spelen hierin een cruciale rol.

Vaak wordt ook genoemd het tegengaan van de aanzienlijke Chinese invloed op het continent: de Chinese handel met Afrika is gestegen van 2 miljard dollar in 1999 naar 73 miljard in 2007. Er is dus een ouderwetse wedloop om grondstoffen aan de gang, die des te belangrijker wordt, naarmate de vraag naar energie de komende jaren toeneemt.

Tenslotte wordt zowel door de Amerikaanse regering als deskundigen de contraguerrilla rol van AFRICOM benadrukt, ook wel bekend als de 'oorlog tegen het terrorisme'. Het gaat hier om een oud Amerikaans concept dat bestaat uit het opleiden en uitrusten van bevriende krijgsmachten waarmee vervolgens gezamenlijk wordt geoefend. Zo vond in november 2008 de oefening *Flintlock* plaats, bedoeld om samenwerking tussen Afrikaanse en Europese en Amerikaanse legers te versterken. Er namen behalve eenheden uit zeven west- en centraal-Afrikaanse landen en de VS, ook militairen uit Duitsland, Frankrijk, Spanje en Nederland aan deel. Het *Flintlock* scena-

Onder leiding van ingenieurs van de VS-marine wordt gewerkt aan een strategische brug in Oeganda.
Foto Sgt Dawn Price

rio richtte zich op het bestrijden van een "extremistische, gewelddadige plaatselijke ontwikkeling". Ook de Amerikaanse Special Forces waren hierbij betrokken (JDW 11 december 2008).

HULPPROGRAMMA'S

De vele hulpprogramma's aan tientallen Afrikaanse landen maken een versplinterde indruk. AFRICOM moet bilaterale relaties onderhouden met 53 Afrikaanse landen. Toch zit er een grootschalige logica achter. Een deel van de projecten bestaat uit ondersteuning van (delen van) de vredesmacht van de Afrikaanse Unie in opbouw, bekend als de *African Standby Force* (ASF). Troepen van lidstaten, zoals Rwanda en Oeganda maken deel uit van de vredesmachten die in Somalië en Soedan (Darfoer – inmiddels een VN-missie) werden ingezet. De operaties mislukten deels door gebrek aan materieel. AFRICOM is juist gericht op het uitrusten en opleiden van Afrikaanse legers. Het ligt voor de hand dat de Amerikaanse hulp wordt gekoppeld aan de opbouw van de interventiemacht van de Afrikaanse Unie waarmee de VS grote invloed krijgt op de

inzet van die strijdmacht (JDW 29 september 2008).

Er zit nog een groeipotentieel in AFRICOM. Vanwege het zwaar civiele element verwachten huurlingenorganisaties zoals Blackwater Worldwide, DynCorp en Military Professional Resources Inc. lucratieve contracten in de wacht te slepen. Generaal Ward, bevelhebber van AFRICOM, werd afgelopen oktober uitgenodigd om de belangrijkste toespraak te houden op de jaarlijkse conferentie van de *International Peace Operations Association*, de koepel van Amerikaanse huurlingenorganisaties. Zo wordt de massale inzet van huurlingen zoals die plaatsvindt in Irak en Afghanistan nu voortgezet in Afrika.

AFRICOM heeft ook een maritiem hulpprogramma, *Africa Partnership Stations*, dat wordt uitgevoerd door US Naval Forces Africa vanuit Napels. De hoofdtak daarvan is het controleren van de kustwateren rondom Afrika, tegen piraterij, drugs en mensensmokkel. Waarschijnlijk zal de rekrutering van huurlingen om handelsschepen te bewaken ook worden gekoppeld aan dit programma.

AFRICOM is opgezet onder president Bush, maar wordt ook onder Obama

verder uitgebouwd. Het concept van soft power, het integreren van diplomatie, civiele en militaire hulpprogramma's in een samenhangende strategie is niet uniek. Ook in andere bevelsregio's wordt geëxperimenteerd met deze aanpak. Het grote gevaar van de ontwikkeling ligt in het militariseren van de ontwikkelingshulp en het coöpteren van hulporganisaties, zoals dat al plaats vindt in Afghanistan. AFRICOM wordt uitgebouwd rond dit concept, dat misschien nog het beste te duiden is als een poging om de Amerikaanse macht en invloed te handhaven door de ijzere vuist te wikkelen in fluweel.

Karel Koster

Medewerker wetenschappelijk bureau SP

Cijfers over de aantallen Amerikaanse militairen in het buitenland zijn te vinden op een website van het Pentagon:

<http://siadapp.dmdc.osd.mil/personnel/MILITARY/miltop.htm>

JDW – Jane's Defence Weekly

NIJWE WEBSITE VOOR DE AFSCHAFFING VAN BUITENLANDSE MILITAIRE BASES

Het No-Bases Network lanceerde onlangs een nieuwe website, www.no-bases.org. De website brengt dagelijks nieuws en analyses met betrekking tot het systeem van militaire controle door bases en ontwikkelingen rond specifieke bases.

De website komt tegemoet aan de groeiende belangstelling voor het systeem van militaire bases overal in de wereld, waarmee vooral het Westen zijn militaire suprematie probeert te handhaven en uit te breiden.

Het No-Bases Network bestaat uit meer dan 450 campagnes en organisaties uit heel de wereld, die actie voeren tegen buitenlandse militaire bases

WAAROM OORLOG IN AFRIKA?

Op zondag 21 september 2008 werd in het kader van de Internationale Dag van de Vrede door het Humanistisch Verbond Leiden, Haags Vredesplatform, het Humanistisch Vredesberaad, PAIS, de Wereldwinkel Leiden en het Vredesmuseum een middagmanifestatie gehouden in het Volkenkundig Museum te Leiden onder de titel "Why war in Africa?". Naast muziek, dans, film, actuele foto's, de poppenkast van Wim Noordergraaff en gesprekken met vluchtelingen werd er een lezingencyclus gehouden met vraaggesprekken over de oorzaken van oorlog in Afrika en perspectieven tot het behoud van de vrede. Het was een levendige discussiemiddag, waarin veel argumenten en feiten aan bod kwamen, vooral doordat de meeste sprekers werden geïnterviewd door Koert Lindijer. De middag, die door een honderdtal mensen werd bijgewoond, was een groot succes. Ook was er veel aandacht voor kindertekeningen over het leven en vrede in Afrika. Uit de Filippijnen, Oeganda en uit de HVO-klassen in Leidschendam en Amersfoort kregen we bijzondere projecties van kinderen te zien. Tijdens de Afrika-manifestatie op de Dag van de Vrede werd door een jury van het Humanistisch Vredesberaad ook de prijs voor de journalist van de vrede 2008 uitgereikt aan Arnold Karskens. Reden was volgens de jury dat hij in zijn reportages over Uruzgan de burgerslachtoffers van de oorlog niet minder belangrijk acht dan een omgekomen Nederlander. Door onafhankelijkheid en de opbouw van een eigen netwerk komt hij tot feiten die het ware gezicht van de oorlog laten zien. Hierdoor draagt hij bij aan de vrede. Karskens' commentaar: "Je bent er als journalist en niet om de patriot uit te hangen. En je mag en moet verontwaardiging tonen, maar dan over de gebeurtenissen die je zelf beschrijft en niet krijgt voorgeschreven." Het evenement werd mede mogelijk door financiële ondersteuning van de Humanistische Alliantie Haaglanden, het Humanistisch verbond Leiden, vereniging Pais en Fonds 1818, waarvoor dank.

"Why War in Africa?"

Terugblik op de Internationale Dag van de Vrede 2008 (www.internationaledagvandevrede.org)

Een bloemlezing van originele essays, verslagen van debatten, tentoonstelling en vrolijkheden over Afrika. Door en voor betrokkenen op de Internationale dag van de vrede, 21 september 2008 in Leiden. Kosten: € 9,50 (inclusief verzendkosten). Te ontvangen na overmaken van het bedrag op giro: 79911 t.n.v. Humanistisch vredesberaad te Alphen, onder vermelding: Bloemlezing Why War in Africa? Vergeet niet uw naam en adres te vermelden!

AFRIKA BIBLIOGRAFIE

WEBSITES

ZNet Africa Watch is een goed startpunt om op zoek te gaan naar artikelen over Afrika. Ze hebben ook een uitgebreide lijst links.
www.zcommunications.org/znet/places/Africa

allAfrica.com (Engels en Frans) brengt nieuwsberichten uit het hele continent

Inter Press Service, het Derde wereld persbureau heeft een Afrikapagina met berichten van correspondenten en analyses
www.ipsnews.net/africa

Het portaal van Wikipedia over de militaire geschiedenis van Afrika is een bijzonder interessant initiatief dat helaas na 2007 niet lijkt te zijn voortgezet. Doorverwijzingen naar Wikipedia-lemma's over de militaire geschiedenis van afzonderlijke Afrikaanse landen.
http://en.wikipedia.org/wiki/Portal:Military_history_of_Africa

BIBLIOGRAFISCHE BROCHURE

Nederlands instituut voor Militaire Historie, Militair-Historische Leeswijzer Afrika Den Haag, 2007
www.nimh.nl/nl/images/leeswijzer_afrika_tcm5-6991.pdf

TIJDSCHRIFTEN

Africa Confidential
Tweewekelijkse nieuwsbrief veelal op basis van vertrouwelijke bronnen. De analyse was traditioneel vaak van goede kwaliteit. Een enkel artikel is gratis.
www.africa-confidential.com/home

Concerned African Scholars Bulletin
Zwaartepunten onder meer geopolitiek, olie en grondstoffen en militarisering
<http://concernedafricascholars.org>

Review of African Political Economy
Website www.roape.org/ momenteel in reconstructie

ARTIKELEN

Mariano Aguirre, State, crisis and regional projects in Africa.
Boekbespreking van David J. Francis, Uniting Africa, over de mogelijkheden voor een Afrikaans veiligheidssysteem
Transnational Institute, mei 2006
www.tni.org/archives/aguirre/statecrisis.pdf

John Bellamy Foster, A warning to Africa: The New US Imperial Grand Strategy.
Monthly Review, juni 2006
monthlyreview.org/0606jbf.htm

William Easterly, Foreign Aid Goes Military! The New York Review of Books,
4 december 2008
www.nybooks.com/articles/22126

Jeremy Keenan, Demystifying Africa's Security.
Review of African Political Economy, december 2008
Over de oorlog tegen het terrorisme en de militarisering van Afrika.
Een kopie is te vinden op de website van het Transnational Institute
www.tni.org/mil-docs/keenana.pdf

KORTE BERICHTEN

JAARLIJKSE BIJENKOMST EUROPEAN BUREAU FOR CONSCIENTIOUS OBJECTION OP CYPRUS

Op 16 mei werd op Cyprus de jaarlijks bijeenkomst gehouden van het Europese Bureau voor Dienstweigering. Rond deze bijeenkomst waren tal van demonstraties en ander activiteiten georganiseerd. In het Griekse deel van Cyprus is de mogelijkheid tot dienstweigeren aan een strikte tijdslimiet gebonden en bestaat niet voor dienende militairen. Gewetensbezwaren van niet-religieuze aard worden meestal afgewezen. De vervangende dienst is bijna twee maal zo lang als de militaire.

In het Turkse deel bestaat evenals in Turkije zelf helemaal geen recht van dienstweigering.

Een demonstratie langs militaire plaatsen vond plaats op 17 mei onder de naam 'Militourism in Nicosia'. Bij gebouwen van de Turkse en Griekse militaire contingenten werden folders uitgedeeld en een verklaring afgelegd. Deze verklaring begon met 'We leven onder een gewapende bezetting, die tracht onze hoop te vermorzelen onder de laarzen van de soldaten die ons eiland verdelen'.

DE ITEC ALS WAPENBEURS ONTMASKERD.

Foto Jan Bervoets

Van 12 tot 14 mei vond de ITEC (International Training and Education Conference) in Brussel plaats, waarvan de directie nog steeds straalhard ontkent dat het een wapenbeurs is. Op de openingsdag hield de Franciskanerwacht een wake voor het Nederlandse ministerie van Defensie. In Brussel introduceerden een groep undercoveractivisten van de Belgische Vredesactie zich als bezoekers en een deel daarvan slaagde er daadwerkelijk in het

cordon te doorbreken. Vredesactie liet een standhouder van Lockheed Martin een enthousiast verkooppraatje houden dat ze er in geslaagd waren een trainingsprogramma voor het Israëlische leger te leveren, dat tijdens de tweede Libanonoorlog was toegepast. Voor de zoveelste maal: ITEC was, is en blijft een wapenbeurs, waarvoor alleen militair geïnteresseerden worden toegelaten.

Meer details over deze handel:

<http://vredessite.nl/nieuws/2009/dossierboomingbusiness.pdf>

DE DIENSTPLICHT MAAKT NOG STEEDS SLACHTOFFERS

In het blad Platform van afgelopen april plaatste ABYAKABO een oproep aan alle Nederlanders, die tot 1996 dienstplichtig zijn geweest of werkzaam zijn geweest bij het ministerie van defensie om zich te melden. Als zij een geweer in hun hand hebben gehad, dan zouden zij die hebben moeten schoonmaken met het reinigingsmiddel PX10, waarin de kankerverwekkende stof benzeen en diverse andere giftige oplosmiddelen zaten. Ofschoon het ministerie van defensie al vanaf 1980 op de hoogte was van mogelijke schadelijkheid van dit spul, wordt het nu pas door TNO onderzocht. Voor gegevens vanuit het veld stelt de bond voor de maand mei een meldpunt in.

KUNST TEGEN OORLOG

Op dit moment is er in Amsterdam een reizende tentoonstelling ter nagedachtenis van Herman Ysebaert (1928-1975). Deze surrealistische kunstenaar organiseerde eind 1967 samen met de kunstenaars Jan Koperdraat en Toos Koedam een tentoonstelling in het kader van een vredesweek tegen de Vietnamoorlog. Het ging om een verkooptentoonstelling van 'Kunst tegen de oorlog' met kijkkasten en teksten. Ter herinnering aan die acties van het Kunstenaarskomité wordt nu een overzichtstentoonstelling van hun werk gehouden in de Oosterkerk (tot 19 juni) en later in de Mozes en Aäronkerk (21 juni tot 8 juli). Men ziet er naast absurde

beelden tegen oorlog, staat & kapitaal ook protesten tegen slavernij en andere elitaire uitingen. De kunstenaars riepen indertijd de toeschouwende burgers op gezag en oorlog te bestrijden door opstandige creativiteit.

SLUIT DE WAPENFABRIEKEN!

In de nacht van 28 op 29 mei hebben antimilitaristische anarchistenvan de weg geblokkeerd naar de vliegtuigfabriek Alenia in Turijn. Op de barricaden waren de opschriften te zien "gesloten wegens gevaar voor moordenaars" en "gevaar: fabriek des doods". De anarchistenvan roepen op de fabriek te sluiten. De fabriek is nauw verbonden aan Lockheed Martin en produceert onder meer F35-jachtbommenwerpers. Op 30 mei werd opgeroepen tot een antimilitaristische dag van actie tegen de oorlog, dus overal waar kazernes, militaire scholen, militaire vliegvelden en wapenfabrieken zijn. Hierin werd geprotesteerd tegen wapenhandel, de oorlog in Afghanistan maar ook tegen de binnenlandse oorlog tegen de inwoners van Italië zelf: zigeuners, vluchtelingen en andere vreemdelingen.

Bron: Anarchistisch persbureau A-Infos
www.ainfos.ca

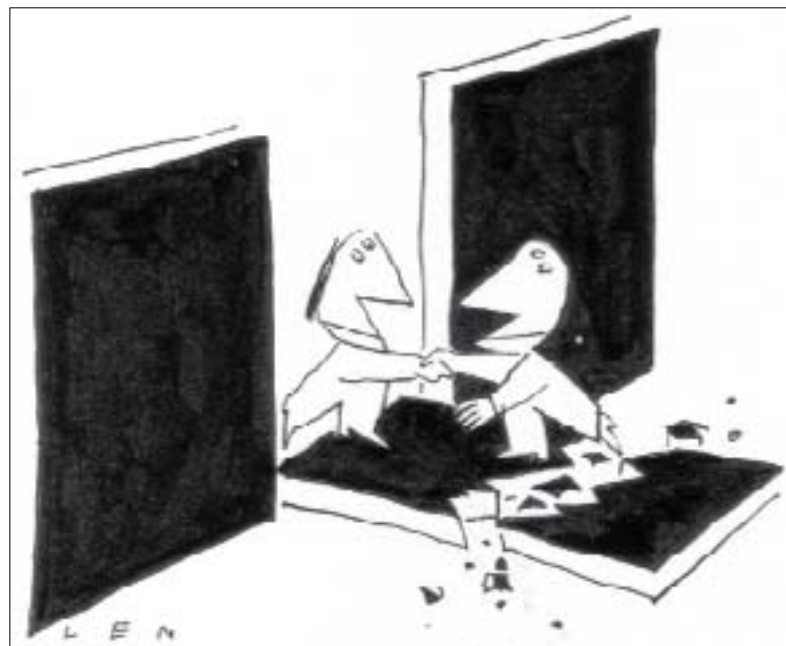
TRIBUNAAAL VOOR DE VREDE DOOR NAAR DE VOLGENDE RONDE

Op 1 april heeft de Haagse rechtbank uitspraak gedaan in de zaak die het Tribunaal voor de Vrede heeft aangespannen tegen de Hoge Raad, omdat dit college in een eerdere uitspraak inzet van kernwapens potentieel rechtmatig had verklaard. Helaas heeft de rechtbank de zaak afgewezen op louter formele gronden. De rechtbank voert hiervoor twee argumenten aan. In de eerste plaats dat deze procedure een herhaling van zetten zou opleveren ten opzichte van het eerdere proces waarbij de Hoge Raad tot de gewraakte uitspraak kwam. Ten tweede dat het Tribunaal voor de Vrede in dit geding uitsluitend ideële belangen aan de orde zou stellen terwijl de nu gevraagde

KORTE BERICHTEN

zogenaamde rechtsverklaring alleen bij materiële belangen mogelijk zou zijn. Het Tribunaal voor de Vrede laat het hier uiteraard niet bij zitten. Voor hen gaat het er juist om de bescherming van de rechtsstaat zelf en het tegengaan van de pervertering van het recht in het geding te brengen. Logischerwijs kan dat ook alleen na afronding van het eerdere proces. Zij gaan in hoger beroep omdat, zoals ze constateren, het de rechtbank in Den Haag aan de zedelijke moed heeft ontbroken om inhoudelijk iets te zeggen over de naar hun mening misdadige uitspraak van de hoge Raad. Wordt vervolgd.

Bron: www.tribunaalvoordevrede.nl onder 'nieuws'

ZEVEN ISRAËLI'S GEARRESTEERD WEGENS AANZETTEN TOT DIENSTWEIGERING

De Israëlische politie heeft zeven mensen gearresteerd wegens betrokkenheid bij de websites New Profile en Target 21. Deze websites zouden aanzetten tot dienstweigering. Ook werden huiszoekingen gedaan waarbij computers en documenten in beslag werden genomen. In Israël staat op aanzetten tot dienstweigering maximaal vijf jaar gevangenisstraf. De gearresteerden werden na verhoor vrijgelaten nadat ze beloofd hadden gedurende 30 dagen geen contact op te nemen met politieke geestverwanten.

Ofra Leit, woordvoester van de feministische New Profile beweging, zei: 'Wat gisteren gebeurd is, bevestigt wat we al jaren zeggen over de militarisering van de Israëlische samenleving, die de heilige principes van democratie en vrijheid van meningsuiting ondermijnt. Hier worden gewone burgers in een hoek gedreven, met inbegrip van een 70-jarige grootmoeder, wier enige misdaad is dat ze zich inzet voor mensenrechten'.

BURGER INITIATIEF SLOOP DE MUUR

Israël heeft een muur gebouwd van 700 kilometer lang, voor een groot deel op Palestijnse grond. Deze muur scheidt mensen van hun vrienden en familie, kinderen van hun school, boeren van hun akkers en arbeiders van hun werk. De muur is een schending van het internationale recht en een obstakel op de weg naar vrede en veiligheid.

Daarom: Sloop de Muur!

Teken voor sancties tegen Israël.

Kijk op sloopdemuur.nl en teken nu!

U kunt ook een formulier aanvragen via 0620665402

HOE PREDIKT DE EUROPESE UNIE CHRISTELIJKE BESCHAVING?

Europese politici misbruiken het christelijke karakter van de Europese Unie voor politieke doeleinden. Dat stelt het Interkerkelijk Vredesberaad IKV in een nota "Richting geven aan Europa. Europa als vredesproject", die op zaterdag 8 mei uitkwam. Met name wordt kritiek uitgeoefend op de wijze waarop politici het christelijke karakter van Europa inzetten om bijvoorbeeld Turkije buiten de Europese Unie te houden.

DIENSTWEIGEREN IN KOREA

In Korea zitten momenteel meer dan 450 dienstweigeraars in de gevangenis. Dit is een praktijk die al vanaf 1939 plaats vindt. Sindsdien hebben meer dan 15.000 mensen een vonnis van lange gevangenisstraffen gekregen in een land dat nog steeds niet het recht van dienstweigering erkent. Eerst vanaf 2000 bestaat er een Koreaanse solidariteitsvereniging met dienstweigeraars, waarmee War Resisters International een samenwerkingsverband is aangegaan. Jaarlijks houdt deze organisatie een seminar in Seoel. Deze organisatie heeft bereikt dat de gevangenisstraffen zijn verlaagd van drie jaar (!) naar achttien maanden, dat dienstweigeraars niet meer voor krijgsraden worden gesleept en dat er een onderzoek gaande is naar erkenning van het recht op dienstweigering voor gewetensbezwaarden.

TENTOON STELLINGEN MUSEUM VOOR VREDE EN GEWELDLOOSHEID

t/m 5 juli: Vergeven – Verzoenen op meerdere plaatsen in Schinnen, Geleen en omgeving.

1 aug. t/m 30 sept.: Gandhi in Amersfoort.

Meer info:

www.vredesmuseum.info/aganda.php of 015-785.01.37

Henriëtte Roland Holst
(1869-1952)

De zachte krachten zullen zeker winnen
in 't eind -- dit hoor ik als een innig fluistren
in mij: zoo 't zweeg zou alle licht verduistren
alle warmte zou verstarren van binnen.

De machten die de liefde nog omkluistren
zal zij, allengs voortschrijdend, overwinnen,
dan kan de groote zaligheid beginnen
die w'als onze harten aandachtig luistren

in alle teederheden ruischen hooren
als in kleine schelpen de groote zee.
Liefde is de zin van 't leven der planeten

en mensche' en diere'. Er is niets wat kan storen
't stijgen tot haar. Dit is het zeekre weten:
naar volmaakte Liefde stijgt alles mee.